

EVALUACIJSKA STUDIJA

NAŠI NOVI SUSJEDI I SUGRAĐANI O PODRŠCI
INTEGRACIJI OSOBA S ODOBRENOM MEĐUNARODNOM
ZAŠTITOM U HRVATSKO DRUŠTVO

Naši novi susjedi i sugrađani o podršci integraciji osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo

Nakladnik: Centar za kulturu dijaloga – CKD

Za nakladnika: akademik dr. Aziz Hasanović

Godina izdanja: Zagreb, 2023.

Autori/ce: dr. Senada Šelo Šabić, Nikica Kolar

Recenzent: prof. dr. sc. Dean Ajduković

Urednica: Nejra Kadić Meškić

Lektura: Heureka d.o.o.

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak: Projektna produkcija

Tisak: Grafomark d.o.o.

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001207465.

ISBN 978-953-50518-1-7

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Fonda za azil, migracije i integraciju. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Centra za kulturu dijaloga – CKD. Stavovi i mišljenja iznesena u ovoj publikaciji autorska su stajališta i ne odražavaju stavove Centra za kulturu dijaloga – CKD, kao ni stavove institucija u kojima su autori/ce zaposleni.

Izrazi koji se koriste u ovoj publikaciji, a koji imaju rodno značenje, bez obzira jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.

Za više informacija:

Centar za kulturu dijaloga – CKD

Adresa: Prilaz Safvet-bega Bašagića 1, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska

Internetska stranica: www.ccd.hr

E-pošta: center@ccd.hr

Projekt: Novi susjedi - uključivanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo

This project is co-funded by the European Union

Projekt sufinancira Europska Unija iz Fonda za azil, migracije i integraciju (AMIF) i Vlada Republike Hrvatske

Sadržaj

UVOD	7
NEKOLIKO RIJEČI O METODOLOGIJI	8
O CENTRU ZA KULTURU DIJALOGA I PROJEKTU „NOVI SUSJEDI”	9
ZAKONODAVNO-PRAVNI OKVIR INTEGRACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ	24
UVIDI ISTRAŽIVANJA INTERVJUIMA	27
UVIDI ISTRAŽIVANJA UPITNIKOM	32
MEDIJSKI INTERES ZA TEMU INTEGRACIJE	36
KLJUČNI IZAZOVI INTEGRACIJE	37
PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE JAVNIH POLITIKA I PRAKSI	42
IZVORI	44
PRILOG I / POJMOVNIK	47
PRILOG II	49

Uvod

Ova studija donosi osvrt na provedbu projekta „Novi susjedi – integracija osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo” (dalje u tekstu: „Novi susjedi”). Studija nije klasična evaluacija projekta nego i analitički rad kojemu je cilj ne samo osvrnuti se na aktivnosti projekta „Novi susjedi”, već sagledati izazove integracije u Republici Hrvatskoj u širem društvenom kontekstu, podijeliti uvide stečene tijekom razgovora s korisnicima/korisnicama projekta, suradnicima/suradnicama na projektu i drugim dionicima/dionicama procesa integracije te dati preporuke za unapređenje praksi integracije temeljem dosadašnjih, javno dostupnih istraživanja na ovu temu kao i rezultata ovoga istraživanja.

Projekt „Novi susjedi” proveo je Centar za kulturu dijaloga – CKD, uz podršku Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske u razdoblju od 11. ožujka 2020. do 31. ožujka 2023. godine s ciljem povećanja uspješnosti integracije osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 14,44 milijuna kuna odnosno 1,92 milijuna eura¹, a sufinanciran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske komisije (AMIF) i državnoga proračuna Republike Hrvatske. Projekt je proveden na području Hrvatske mobilnim timovima CKD-a koje čine voditelji/voditeljice slučajeva integracije i kulturni medijatori/medijatorice.

Projekt „Novi susjedi” doprinosi uspješnosti integracije osoba s odobrenom zaštitom na način da integraciju promatra i promiče kao dvosmjernan i dinamičan proces uključenja osobe u hrvatsko društvo, kao i približavanja hrvatskoga društva novomu članu. Projekt doprinosi senzibilizaciji lokalnih zajednica u kojima osobe pod zaštitom nalaze svoj novi dom, kao i unapređenju postupanja javnih službenika/službenica edukacijama te potiče informirano i humano medijsko izvještavanje o temama integracije medijskim kampanjama i edukacijama novinara/novinarki.

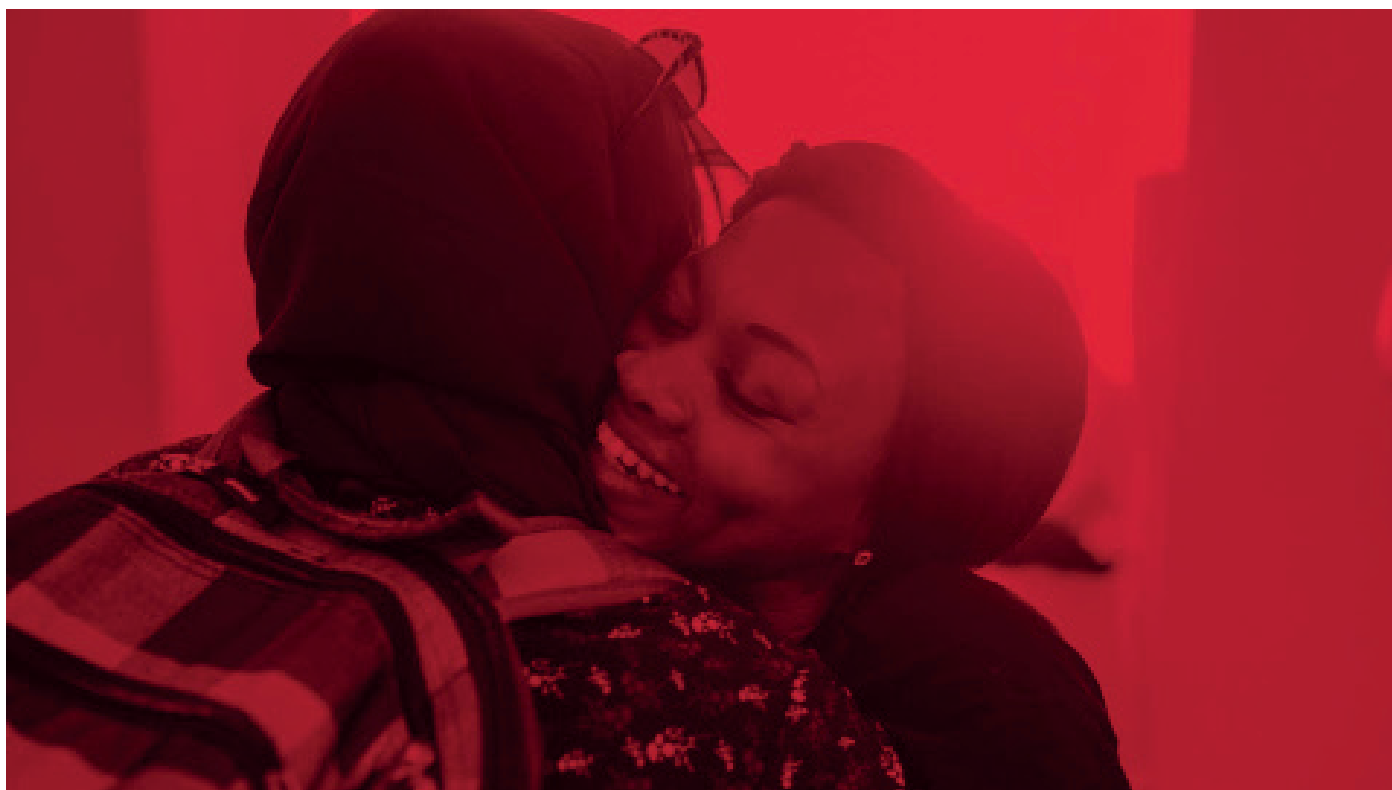
Korisnici/korisnice projekta „Novi susjedi” dobivaju podršku CKD-a u ostvarivanju svojih zakonom zajamčenih prava. Od trenutka kada osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom postane korisnik/korisnica projekta, djelatnici/djelatnice CKD-a postaju im dostupni za sve oblike podrške njihovoj integraciji. Prateći provedbu projekta i razgovarajući s različitim dionicima procesa integracije, uočava se angažman djelatnika/djelatnica CKD-a koji prelazi linije provedbe projekta i ima elemente prijateljstva, pa čak i obiteljske skrbi. Brojevi telefona kulturnih medijatora/medijatorica i voditelja/voditeljica slučajeva integracije dostupni su korisnicima/korisnicama i komunikacija se odvija spontano. Prema riječima jednoga korisnika: *Nikada se nije dogodilo da se Mazen ne javi ako zovem. Nema veze je li vikend ili noć. Uvijek se javi.* Također, prema riječima korisnice: *Merdijana nazove samo da pita kako je bilo u školi, da čuje mamu i kako je brat.* A prema svjedočenju osobe koja je u Hrvatskoj stekla status međunarodne zaštite nakon čega je cijela obitelj napustila Hrvatsku te se potom pod prisilom vratila, jedan od problema s kojim su se suočavali ranije bio je osjećaj usamljenosti i prepuštenosti samima sebi. *Da je CKD radio s nama, mi ne bismo otišli.* Korisnici/korisnice kao i dionici procesa integracije s kojima smo razgovarali nedvosmisleno pozitivno ocjenjuju ulogu i angažman djelatnika/djelatnica CKD-a u ovome projektu. Doprinos tomu je i činjenica da CKD njeguje međureligijski i međukulturalni

¹ Prema fiksnom tečaju konverzije 1 euro = 7,53450 kuna

dijalog te da je u projektu surađivao s Islamskom zajednicom u Hrvatskoj što korisnicima/korisnicama islamske vjeroispovijesti, od kojih je bila većina u ovome projektu, ulijeva određeni vid sigurnosti, povjerenja i međusobnoga razumijevanja prema CKD-u. No treba naglasiti da je religijski aspekt komplementaran i, prema potrebi, samo nadopuna podršci koju djelatnici/djelatnice CKD-a pružaju korisnicima/korisnicama neovisno o njihovoj vjeroispovijesti ili općenito osjećaju religioznosti.

Podrška koja je korisnicima/korisnicama projekta pružena tijekom projektnoga razdoblja ocijenjena je prijeko potrebnom u ostvarivanju zajamčenih prava te uspostavljanju početnih socijalnih kontakata za daljnju integraciju u lokalnoj zajednici.

Nekoliko riječi o metodologiji

Istraživanje za ovu studiju provedeno je u razdoblju od srpnja 2022. do prosinca 2022., a za potrebe istraživanja analizirani su dokumenti, studije, akademski članci i drugi pisani, zvučni i video materijali. Također, obavljani su intervjui s korisnicima/korisnicama projekta, službenicima/službenicama državne uprave i lokalne samouprave, novinarima/novinarkama, organizacijama civilnoga društva te zaposlenicima/zaposlenicama Centra za kulturu dijaloga. Ukupno su obavljena 22 polustrukturirana intervjua. Intervjui su vođeni na hrvatskome, engleskome ili na jeziku osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom uz pomoć službenoga prevoditelja CKD-a. Sa svim intervjuiranim osobama, uključujući i prevoditelje/prevoditeljice, potpisane su izjave o povjerljivosti podataka. Također, provedeno je anketno istraživanje pomoću *online* upitnika i prikupljena su 553 odgovora. Analiza rezultata polustrukturiranih intervjua i upitnika sastavni je dio empirijske analize ove studije.

O Centru za kulturu dijaloga i projektu „Novi susjedi”

Centar za kulturu dijaloga osnovan je 2015. godine kao nevladina udruga s ciljem jačanja dijaloga među osobama različitih identiteta. Uspostavljanje i održavanje međureligijskoga i međukulturalnoga dijaloga jedna je od okosnica njihova društveno-angažiranoga djelovanja.

CKD je projekt „Novi susjedi” počeo provoditi početkom pandemije virusa COVID-19, a osim pandemije, na njihov rad, kao i svih drugih građana/građanki, utjecali su i razorni potresi koji su pogodili Hrvatsku tijekom 2020. Tijekom 2020., 2021., 2022. i do ožujka 2023. godine u projekt su bila uključena 152 korisnika/korisnice. U provedbi projekta CKD je aktivno surađivao s dionicima procesa integracije uključujući državne institucije, lokalne vlasti, javne ustanove, međunarodne organizacije, nevladine udruge, medije i druge. Projekt je proveden na lokacijama u Zagrebu, Karlovcu, Sisku, Rijeci, Viškovu, Velikoj Gorici, Lipiku, Varaždinu i Splitu.

Za svakoga korisnika/korisnicu projekta „Novi susjedi” izrađen je individualni plan integracije koji je prilagođen potrebama, znanjima, vještinama i ciljevima koje korisnici/korisnice žele ostvariti. Najčešće zastupljena područja u individualnim planovima integracije bila su učenje hrvatskoga jezika, obrazovanje, priznavanje diploma i kvalifikacija, zaposlenje, stvaranje socijalne mreže, pristup zdravstvu, ostvarivanje prava iz područja socijalne skrbi i drugo. Sedam mobilnih timova CKD-a koje čine voditelji/voditeljice slučaja integracije i kulturni medijatori/medijatorice izravno su i svakodnevno radili s osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom.

Projekt potiče i razvija višedimenzionalni proces prihvaćanja i uključivanja osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u društvo fokusirajući se na tri dimenzije: pravno-političku, društveno-ekonomsku i kulturno-religijsku. Pravno-politička dimenzija uključuje ostvarivanje statusnih prava poput boravka, spajanja obitelji i slično. Društveno-ekonomska dimenzija integracije tiče se položaja na tržištu rada, prava na rad i pristup socijalnim i drugim pravima poput zdravstvene zaštite, obrazovanja i stanovanja. Kulturno-religijska dimenzija odnosi se na kulturna i religijska prava, a osobito percepcije i prakticiranja različitosti u društvu primateljice.

Opći cilj projekta „Novi susjedi” bio je Poboljšati uvjete života i podignuti razinu kvalitete života osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u Republici Hrvatskoj.

Tri posebna cilja koja doprinose ostvarenju općega cilja bila su:

- **Posebni cilj 1:** povećati uspješnost integracije 200 osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom pružanjem pomoći pri uključivanju u hrvatsko društvo,
- **Posebni cilj 2:** povećati informiranost i senzibilnost 200 lokalnih stanovnika prema novim susjedima i ojačati kapacitete 10 javnih ustanova i 30 medijskih predstavnika/ predstavnica u provedbi integracijskih politika i praksi u sustavu međunarodne zaštite programom zajedničkih aktivnosti i programom obuke i usavršavanja,
- **Posebni cilj 3:** osigurati učinkovitost projekta i povećati bazu primarnih podataka o uspješnosti integracije osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo evaluacijskom studijom.

U svrhu ostvarenja Posebnog cilja 1 CKD je izravno pružio pomoć integraciji 152 osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom u Hrvatskoj – 80 osoba s područja grada Zagreba, 38 osoba s područja grada Siska, 12 osoba s područja grada Karlovca, 14 osoba s područja grada Rijeke, četiri osobe s područja općine Viškovo, jedna osoba s područja grada Varaždina, jedna osoba s područja grada Splita, jedna osoba s područja grada Velike Gorice i jedna osoba s područja grada Lipika. Među izravnim korisnicima/korisnicama kojima je pružena pomoć u integraciji bila je 91 osoba muškoga spola i 61 osoba ženskoga spola. Rađeno je s 28 obitelji, dvoje maloljetnika bez pratnje i 33 samca od kojih je šestero tijekom razdoblja provedbe projekta steklo obitelj. Među korisnicima/korisnicama projekta bila je 91 odrasla osoba i 61 maloljetnik/maloljetnica uključujući i sedam osoba koje su do kraja provedbe projekta postale punoljetnima. Izravnim korisnicima/korisnicama projekta „Novi susjedi” bile su osobe koje u skladu s člankom 76. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/15, 127/17, 33/23) imaju pravo na pomoć pri uključivanju u društvo, odnosno osobe koje imaju status međunarodne zaštite kraće od tri godine. Osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom postajala je izravnim korisnikom/korisnicom projekta „Novi susjedi” kada bi dala pisanu suglasnost Ministarstvu unutarnjih poslova za primanje podrške pri integraciji MUP-ova provedbenoga partnera CKD-a. Broj korisnika/korisnica projekta, odnosno njih 152, odredilo je Ministarstvo unutarnjih poslova. Tako su

izravnim korisnicima/korisnicama projekta bile:

- osobe koje su status međunarodne zaštite stekle u razdoblju tijekom trajanja projekta čime se izravno poticala uspješna rana integracija,
- osobe koje su status međunarodne zaštite stekle prije početka provedbe projekta, ali kojima nije isteklo razdoblje od tri godine od dobivanja statusa međunarodne zaštite,
- osobe koje imaju status međunarodne zaštite dulje od tri godine uz odobrenje Odjela za integraciju pri Ministarstvu unutarnjih poslova zasnovano na procjeni potreba osobe.

CKD je u okviru projekta pružao pomoć u vidu dugoročne pomoći praćenjem napretka u integraciji tijekom duljega razdoblja i u vidu kratkoročnih intervencija po posebnim potrebama za osobe koje status međunarodne zaštite imaju dulje od tri godine ili su bili članovi obitelji osobe koja ima status međunarodne zaštite dulje od tri godine, a tijekom provedbe projekta realizirali su pravo na spajanje obitelji.

Svi izravni korisnici/korisnice projekta „Novi susjedi” ostvarivali su sljedeća prava u skladu sa Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70,15, 127/17, 33/23):

- pravo na boravak u Republici Hrvatskoj (članak 65. Zakona),
- pravo na smještaj (članak 67. Zakona),
- pravo na zdravstvenu zaštitu (članak 69. Zakona),
- pravo na slobodu vjeroispovijesti (članak 71. Zakona),
- pravo na socijalnu skrb (članak 73. Zakona),
- pravo na pomoć pri integraciji u društvo (članak 76. Zakona).

U ostvarivanju prava na socijalnu skrb projekt bilježi jedan slučaj diskriminacije udomiteljske obitelji prema osobi sa statusom azila, no ta situacija riješena je u skladu s pripadajućim zakonskim propisima.

Radno sposobni korisnici/korisnice projekta „Novi susjedi” imali su priliku ostvariti svoje pravo na rad u skladu s člankom 68. Zakona. No poznavanje hrvatskoga jezika uglavnom je preduvjet za sudjelovanje na tržištu rada. S obzirom na neredovito provođenje tečaja hrvatskoga jezika, povijesti i kulture, ovo je bila značajna prepreka aktivnomu i blagovremenomu uključivanju osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom na tržište rada, što se svakako nepovoljno odrazilo na učinak rane integracije u hrvatsko društvo. 60 osoba bilo je uključeno na tržište rada, a kod većine je karakteristična česta promjena poslodavaca i obavljanje najniže plaćenih poslova. Tri su osobe osobe s invaliditetom i nisu bile zaposlene. Pet je osoba starije životne dobi i nije radno sposobno. Sedam majki u razdoblju provedbe projekta bilo je posvećeno odgoju i brizi svoje novorođene djece, od kojih je najmanje jedna primala porodiljnu naknadu jer je bila ranije zaposlena. Šest osoba nije bilo zaposleno dok su aktivno učile hrvatski jezik i čekale na završetak procesa priznavanja inozemnih diploma kako bi se zaposlile u struci. Devet osoba među radno sposobnim korisnicima projekta „Novi susjedi” uopće nije bilo zaposleno.

Među 152 korisnika/korisnica projekta „Novi susjedi” bilo je osmero djece predškolske dobi, pri čemu je šestero djece uključeno u predškolski odgoj i obrazovanje, odnosno vrtić. Vrtić je bio osiguran i za preostalo dvoje djece, no roditelji su se zbog potrebe za sufinanciranjem cijene vrtića odlučili da djeca ostanu doma s majkom i novorođenom bebom. S obzirom na broj mjesta u gradskim vrtićima u Hrvatskoj koji je nedostatan u odnosu na stvarne potrebe roditelja, nije uvijek bilo lako osigurati mjesta u vrtiću, no uz značajne napore sva djeca s odobrenom međunarodnom zaštitom upisana su u gradske vrtiće.

Među korisnicima projekta bilo je 41 dijete školske dobi, a od toga 34 djece uključenih u osnovne škole u Zagrebu, Karlovcu, Rijeci i Lipiku. Troje njih tijekom projekta uspješno je završilo osnovnu školu i prešlo u sustav srednjoškolskoga obrazovanja. U srednjoj školi bilo je sedmero djece. U nekoliko slučajeva upisa u srednju školu pojavio se problem upisa za djecu koja osnovnu školu nisu završila u Hrvatskoj. U suradnji s nadležnim ministarstvom te nadležnom gradskom upravom pronađena su rješenja. Nadalje, u osnovnu školu upisana su dva dječaka od 12 godina s poteškoćama u razvoju koji su prvi puta krenuli u školu.

Mobilni timovi projekta „Novi susjedi”, koje su činili voditelji/voditeljice slučaja integracije i kulturni medijatori/medijatorice, pomagali su pri upisu u škole i fakultete, pratili i asistirali u školskoj integraciji, osiguravali dodatne instrukcije i pomoć pri svladavanju školskoga gradiva, bili most razumijevanja među djecom, roditeljima i djelatnicima obrazovnoga sustava u Hrvatskoj, promovirali toleranciju, razumijevanje i međukulturne vrijednosti. Zajedno s ravnateljima/ravnateljicama i profesorima/profesoricama, CKD pružao je informacije i pomoć školskom osoblju pri organiziranju pripreme nastave iz hrvatskoga jezika, pri prevođenju i kulturološkome razumijevanju. CKD je pri pružanju podrške u ovome području izravno surađivao s nadležnim gradskim upravama i školama. Svi ciljevi iz područja obrazovanja, kao i svih drugih prava i obveza osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom i napretka u njihovoj realizaciji bilježeni su u individualne planove integracije korisnika projekta „Novi susjedi”.

CKD je pomagao osobama i pri prijevodu i priznavanju inozemnih kvalifikacija. 16 osoba uspjelo je uspješno završiti proces priznavanja inozemnih diploma. U jednom je slučaju ustanovljena potreba za polaganjem razlike od šest predmeta koje osoba trenutačno pohađa na Sveučilištu u Zagrebu.

Pravo na spajanje obitelji, kao i pravo na besplatnu pravnu pomoć, bilo je dostupno osobama u skladu s njihovim potrebama. Početkom 2023. u tijeku je pet spajanja obitelji, koja su pokrenuli korisnici/korisnice projekta „Novi susjedi”. Spajanje obitelji je administrativno, proceduralno i financijski zahtjevan proces.

Korisnici/korisnice projekta „Novi susjedi” ispunjavali su svoje obveze u skladu sa Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti poput poštovanja Ustava, zakona i svih drugih relevantnih propisa Republike Hrvatske.

Nadalje, pored 152 osobe koje su bile izravnim korisnicima/korisnicama aktivnosti pružanja podrške u uključivanju u društvo, neizravni korisnici/korisnice projekta bile su i druge osobe koje uživaju status međunarodne zaštite u Hrvatskoj. To su osobe koje su imale status međunarodne zaštite dulje od tri godine te prijatelji/prijateljice i poznanici/poznanice osoba koje su bile izravnim korisnicima projekta „Novi susjedi”.

Pored provedbe političko-pravne i društveno-ekonomske dimenzije integracije, CKD je tijekom projekta provodio i kulturno-religijsku dimenziju integracije i time poticajno djelovao na uspješniju punu integraciju osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo. U tome smislu, CKD je organizirao niz zajedničkih aktivnosti u kojima je redovito sudjelovalo više korisnika/korisnica projekta:

- sportske aktivnosti – nogomet,
- izlet za Sljeme, Jarun, Bundek, Maksimir,
- posjet Muzeju iluzija, Tehničkomu muzeju Nikole Tesle, Muzeju čokolade, Tifološkomu muzeju,
- posjet kinima,
- posjet Festivalu čokolade,
- izlet i roštilj u prirodi,
- turistički obilazak Zagreba, Siska, Osijeka, Rijeke, Rovinja i Splita,
- vožnja zagrebačkom Žičarom,
- sudjelovanje u akciji „Zasadi stablo, ne budi panj”,
- sadnja stabla prijateljstva u dvorištu Osnovne škole Borovje,
- i mnoge druge aktivnosti.

CKD je uspostavio suradnju sa svim ključnim i važnim dionicima u procesu integracije. To su bili: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva, predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj, zastupnici Europskoga parlamenta u Hrvatskoj, Središnji državni ured za obnovu i

stambeno zbrinjavanje/ Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, Pučka pravobraniteljica, Grad Sisak, Grad Karlovac, Grad Rijeka, Grad Zagreb, Općina Viškovo, Hrvatski zavod za zapošljavanje te njegove podružnice u Sisku, Zagrebu, Rijeci, Karlovcu; Hrvatski zavodi za socijalni rad u Zagrebu, Karlovcu, Sisku, Rijeci, Viškovu, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Hrvatska liječnička komora, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, ustanove predškolskoga odgoja i obrazovanja, osnovne i srednje škole koje pohađaju djeca s odobrenom međunarodnom zaštitom, Pučko otvoreno učilište, Hrvatski nogometni savez, Hrvatska radiotelevizija (HRT), Hrvatska zaklada za znanost, Islamska zajednica u Hrvatskoj, Hrvatska obrtnička komora, predstavništvo UNHCR-a u Hrvatskoj i Ženevi, IOM, OSCE, ODIHR, Centar mladih Ribnjak, Hrvatski crveni križ, Hrvatska udruga socijalnih radnika, Chiarin tanjurić, Međunarodna mreža poslovnih žena, Tifološki muzej, Tehnički muzej Nikola Tesla, Cineplex, udruga Pink life, Knjižnica igračaka „Krenimo zajedno” Sisak, Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovac, Institut za arapski jezik i islam, Teakwando klub „Jastreb”, udruga „Zasadi stablo, ne budi panj!”, poslovni sektor u Hrvatskoj, udruge koje djeluju u području migracija i integracije (Hrvatski pravni centar, D-kolektiv, Isusovačka služba za izbjeglice, Centar za mirovne studije, Are You Syrious?) i drugi.

Iskustvo rada u integraciji osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom pretočeno je u „Priručnik za azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom”², koji na praktičan i jednostavan način opisuje postupke i daje upute osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom za svladavanje administrativnih koraka kojima započinje proces integracije u Hrvatskoj, a potom i upute za područja kao što su obrazovanje, zapošljavanje i slično.

U smislu ostvarenja Posebnoga cilja 2 CKD je s ciljem senzibiliziranja lokalnoga stanovništva te njihova povezivanja i izgradnje povjerenja s osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom organizirao 32 javna događaja koja su okupila lokalno stanovništvo, njihove nove susjede kao i brojne dionike integracijskih procesa. U projektu je inicijalno bilo planirano 15 događaja, no s obzirom na pozitivne reakcije i vidljiv učinak ovakvih susreta na uspješnost integracije, provoditelj projekta proveo je znatno veći broj događaja od planiranih. Približavanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom lokalnoj zajednici, a time i njezine senzibilizacije započeo je konferencijom na kojoj je predstavljen projekt „Novi susjedi – uključivanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo” koju je CKD organizirao 18. lipnja 2020. godine u tijeku godišnje manifestacije Tjedan izbjeglica(ma). Detalji svih javnih događaja redovito su objavljivani na internetskoj stranici CKD-a (www.ccd.hr), a kronološki su navedeni u nastavku:

2 Priručnik dostupan na internetskoj stranici Centra za kulturu dijaloga: www.ccd.hr

1. **Dan otvorenih vrata „Novih susjeda”** (17. lipnja 2021., Zagreb)
2. **Susret djece azilanata na ljetnome odmoru u Rovinju** (28. srpnja 2021., Rovinj)
3. **Djeca koja olovkom mijenjaju svijet: Promicanje ambasadora obrazovanja djece s odobrenom međunarodnom zaštitom** (5. rujna 2021., Zagreb)
4. **Dječja kazališna predstava i radionica „Ljepota naše različitosti”** (18. rujna 2021., Zagreb)
5. **Religijska integracija: Posjet Islamskomu kulturnom centru u Zagrebu** (3. prosinca 2021., Zagreb)
6. **Psihološko osnaživanje žena s odobrenom međunarodnom zaštitom** (25. veljače 2022., Karlovac)
7. **Jačanje interkulturnoga i ravnopravnoga radnog okruženja** (7. ožujka 2022., Zagreb)
8. **Dijalog uz okuse Orijenta i Mediterana** (14. ožujka 2022., Zagreb)
9. **Bajramski prijem s novim susjedima** (3. svibnja 2022., Zagreb)
10. **Izlet u Osijek** (14. svibnja 2022., Osijek)
11. **Ekonomija izvan okvira: novi susjedi na hrvatskome tržištu rada** (18. svibnja 2022., Zagreb)
12. **Druženje mladih uz poticanje ekološke održivosti** (20. svibnja 2022., Zagreb)
13. **Obiteljski dan s novim susjedima** (24. svibnja 2022., Sisak)
14. **Izlet u Rijeku** (18. lipnja 2022., Rijeka)
15. **Svjetski dan izbjeglica** (25. lipnja 2022., Zagreb)
16. **U dijalogu s Orijentom: Upoznaj Siriju** (28. lipnja 2022., Karlovac)
17. **Konferencija „Provedba integracijskih mjera: Možemo li bolje?”** (29. lipnja 2022., Zagreb)
18. **U dijalogu s Orijentom: Upoznaj Tursku** (12. srpnja 2022., Sisak)
19. **Ljetovanje u Splitu** (27. kolovoza – 1. rujna 2022., Split)
20. **Kampanja promicanja ambasadora/ambasadorica obrazovanja djece s odobrenom međunarodnom zaštitom u Hrvatskoj: Jedan ruksak – puno uspješnih priča** (1. rujna 2022., Zagreb)
21. **Okrugli stol: Ljudi u pokretu** (22. rujna 2022., Zagreb)
22. **Festival orijentalnoga plesa** (19. studenoga 2022., Zagreb)
23. **Tribina „Zdravlje bez razlike”** (6. prosinca 2022., Zagreb)
24. **Međunarodni dan ljudskih i dječjih prava** (17. prosinca 2022., Karlovac)

25. **Međunarodni dan migranata** (18. prosinca 2022., Zagreb)
26. **Međunarodni dan arapskoga jezika** (19. prosinca 2022., Zagreb)
27. **Konferencija povodom obilježavanja Međunarodnoga dana žena: Ženska strana biznisa** (8. ožujka 2023., Zagreb)
28. **Živa knjižnica s novim susjedima / osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom** (10. ožujka 2023., Zadar)
29. **Radni doručak novih susjeda s potpredsjednikom Vlade Republike Hrvatske i ministrom unutarnjih poslova dr. sc. Davorom Božinovićem** (15. ožujka 2023., Zagreb)
30. **Žensko druženje i podjela paketića za djecu izbjeglice** (18. ožujka 2023., Zagreb)
31. **U dijalogu s Orijentom: Upoznaj arapski jezik** (18. ožujka 2023., Karlovac)
32. **Završna konferencija projekta „Novi susjedi: Integracija izvan okvira”** (20. ožujka 2023., Zagreb)

Navedeni su događaji samo dio aktivnosti, izdvojeni kako bi se čitatelju ove studije približile neke od provedenih aktivnosti. Na javnim je događajima sudjelovalo više od 2000 osoba. Na primjer, akcija „Jedan ruksak za

dijete koje olovkom mijenja svijet” vođena je idejom kako je obrazovanje temelj ne samo integracije, već i osobnoga prosperiteta svakoga djeteta. Djeca su darivana ruksacima opremljenim stvarima potrebnima za školu, a poticani su susreti između djece s odobrenom međunarodnom zaštitom i lokalnoga stanovništva. Osobe uključene u akciju promovirane su u ambasadore/ambasadorice obrazovanja djece s odobrenom međunarodnom zaštitom u Republici Hrvatskoj.

Konferencija „Ekonomija izvan okvira – naši novi susjedi na hrvatskome tržištu rada” organizirali su CKD i Međunarodna mreža poslovnih žena. Konferencija je okupila vodeće poslodavce na hrvatskome tržištu rada poput Rimac automobila, IKEA-e, Phillip Morris Internationala, Global Logica i drugih. Konferenciju je podržala i Hrvatska udruga poslodavaca. Cilj je bio podijeliti informacije i iskustva o najboljim praksama zapošljavanja osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom i stranaca u hrvatskim tvrtkama, potaknuti interes potencijalno zainteresiranih tvrtki za iskazivanje interesa za obuku i zapošljavanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom te osobama s odobrenom zaštitom približiti hrvatsko tržište rada.

Povodom obilježavanja Svjetskoga dana izbjeglica CKD je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici 29. lipnja 2022. organizirao konferenciju „Provedba integracijskih mjera: Možemo li bolje?”. Konferencija je poslužila kao prilika za analizu dotadašnjih rezultata procesa integracije projektom „Novi susjedi” kao i prepoznavanje izazova za koje se tek trebaju pronaći odgovarajuća rješenja. Istaknuta je uspješnost u integraciji projektom „Novi susjedi” i naglašena važnost očuvanja i daljnje izgradnje povjerenja koje se stvara procesom integracije.

U okviru ostvarenja Posebnoga cilja 2 od 9. do 11. ožujka 2023. godine CKD proveo je edukacijski program za 36 sudionika, od čega 16 javnih službenika iz područja zdravstva i 20 javnih službenika iz područja obrazovanja. Sudionici su bili predstavnici sljedećih ustanova: XII. gimnazija (Zagreb), Škola za medicinske sestre (Zagreb), OŠ Braća Bobetko (Sisak), Strojarska škola Fausta Vrančića (Zagreb), OŠ Grabrik (Karlovac), Srednja škola Viktorovac (Sisak), OŠ Gustava Krkleca (Zagreb), OŠ bana Josipa Jelačića (Zagreb), OŠ Ive Andrića (Zagreb), OŠ Šestine (Zagreb), OŠ Borovje (Zagreb), KBC Dubrava (Zagreb), Klinika za psihijatriju Vrapče (Zagreb), Opća bolnica Karlovac (Karlovac), Klinička bolnica Merkur (Zagreb), Dom zdravlja Centar (Zagreb), Specijalna bolnica za plućne bolesti (Zagreb).

Trodnevni edukacijski program realiziran je zasebnim sesijama za zdravstvene djelatnike/djelatnice i sesijama za prosvjetne djelatnike/djelatnice te sesijom u plenumu za obje skupine. Edukacijski program obuhvatio je sljedeće cjeline:

- prava i obveze osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatskome obrazovnom sustavu: Aspekti formalnoga obrazovanja – njegovanje različitosti,
- prava i obveze osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatskome zdravstvenom sustavu: Pospješivanje administrativnih procedura i realizacije prava na zdravstvenu zaštitu,
- migracije, povijest migracija i prihvaćanje drugoga i drugačijega,
- identiteti, konflikti i dijalog,
- ljudska prava s fokusom na prava osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom,
- nenasilno djelovanje i izgradnja interkulturalnih zajednica.

Za 36 polaznika/polaznica edukacijskoga programa uručene su potvrde o sudjelovanju i doprinosu provedbi edukacije kojoj je cilj daljnje pospješivanje integracijskih procesa u Hrvatskoj.

Neki od izdvojenih komentara iz anonimnih pisanih evaluacijskih upitnika su u nastavku.

Što biste istaknuli kao najznačajnije naučeno tijekom edukacijskoga programa?

Približeni su mi teme i problemi koji su prisutni u sustavu koji treba pomoći osobama u pokretu. Osvijestila sam neke svoje pretpostavke i imala jedno novo, vrlo korisno i kvalitetno iskustvo.

Budući da sam prije edukacije imala malo znanja o tematici, smatram da sam od svakoga predavača dobila odlične polazne informacije o tematici.

Hvala za iskustvo koje ste mi pružili da osvijestim da i ja mogu pomoći, a onda i širim tu svijest na svoje učenike, obitelj...

Smatram da vladam većim znanjem. Savjeti s pravnoga aspekta puno će mi pomoći. S druge strane, edukacija mi je pomogla sagledati stvari iz drugačijih kuteva. Mislím da ću imati puno više empatije.

Smatram da vladam većim znanjima i vještinama u radu s osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom. Bit će mi lakše pristupiti im, pokušati ih shvatiti i učiniti sve da se osjećaju sigurno, zaštićeno i sretno.

Na osnovu iskustva provedbe edukacijskoga programa za javne službenike/službenice izrađen je „Priručnik za edukaciju javnih službenika iz područja obrazovanja i zdravstva”³, kako bi poslužio budućim edukacijama i senzibilizaciji hrvatskih javnih službi u vezi s integracijom osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom.

Provoditelj projekta nadmašio je planirani broj sudionika/sudionica edukacije koji je prema projektnom prijedlogu bio 30. Osobito je značajno istaknuti kako je CKD uspio zainteresirati zdravstvene djelatnike/djelatnice za temu integracije i osigurati njihovo sudjelovanje s obzirom na izazove motiviranja zdravstvenih djelatnika/djelatnica za edukaciju s kojim su se ranije susretale druge udruge i uprave.

U okviru istoga cilja provedena je kampanja senzibiliziranja javnosti pod nazivom „Večera kod novih susjeda”. Hrvatski građani i hrvatske građanke imali su priliku upoznati svoje nove susjede tijekom radionica kuhanja i degustacije obroka tradicionalnih kuhinja iz zemalja podrijetla osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom. Serijal od pet videa dostupan je na Youtube kanalu Centra za kulturu dijaloga.

---

3 Priručnik dostupan na internetskoj stranici Centra za kulturu dijaloga: www.ccd.hr.

Centar za kulturu dijaloga - CKD
@centarzakulturdijaloga-ck1594

POSJETITE NAŠ KANAL

HOME

VIDEOS

PLAYLISTS

COMMUNITY

CHANNELS

ABOUT

U suradnji s HRT-om snimljena su i dva dokumentarna filma: „Novi susjedi: pustite me sanjati”, i „Inside

Offside". Oba dokumentarna filma dostupna su javnosti na stranicama HRT-a. S provedbom je započela i kampanja podizanja svijesti o jednakosti u različitosti pod nazivom „Dnevnik novih susjeda” na Instagramu.

U suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i uredom UNHCR-a u Hrvatskoj provedena je i edukacija „Medijsko izvještavanje o izbjeglicama u Hrvatskoj”, u kojoj su sudjelovali novinari/novinarke i predstavnici/predstavnice medija. Cjelodnevni program edukacije činila su predavanja, interaktivna izlaganja, radionice te izravni susret s dvjema osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom. Nakon uvodnih riječi organizatora,

CKD-a i UNHCR-a, u ulogama predavača/predavačica i edukatora/edukatorica bili su:

- Nick Thorpe s BBC-a, „Ways to Stay: the Challenge of Refugee Integration”,
- Natalia Prokopchuk iz UNHCR-a Ženeva, „Communicating about refugees in Europe: challenges, opportunities and best practices”,
- Daniela Draštata Flock s HRT-a, „Izveštavanje o različitosti – radionica „Novi susjedi”,
- Barbara Matejčić, nezavisna novinarka, „Kako povećati posvećenost medija i publike?”.

Nadalje, u okviru Posebnoga cilja 2 voditeljica projekta „Novi susjedi”, kao i drugi članovi/članice tima bili su govornicima ili sudionicima na konferencijama, panelima i u istraživanjima na kojima su promovirali projekt „Novi susjedi”. Na taj način ostvarena je suradnja u okviru provedbe drugih projekata koji doprinose unapređenju integracije u Hrvatskoj kao što su:

- **„INCLuDE – Međuresorna suradnja u osnaživanju državljana trećih zemalja“**, koji je provodio Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina,
- **„Unapređenje postupka integracije“**, koji je provodila udruga Civis Mundi,
- **„Komplementarni putovi za pristup međunarodnoj zaštiti u Jugoistočnoj Europi – COMP4SEE“**, koji je provodio Hrvatski pravni centar,
- **„Izgradnja sustavne podrške osobama pod međunarodnom zaštitom razvojem uključivih socijalnih usluga“**, koji je provodio Hrvatski crveni križ,
- **„Osnaživanjem stručnjaka do uspješne integracije azilanata“**, koji je provodila Hrvatska udruga socijalnih radnika HUSR,
- **„EPIC (European Platform of Integrating Cities)“**, koji je provodio Grad Sisak,
- **„Migrant Talent Garden“**, koji je provodio Zagrebački inkubator poduzetništva,
- **„IRCIS – Integracija djece izbjeglica u školama: istraživanje efikasnosti školskih intervencija u izgradnji pozitivnih međugrupnih odnosa djece izbjeglica i domicilne djece u Hrvatskoj“**, koji je proveo Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a financirala Hrvatska zaklada za znanost,
- **„Sportska edukacija za novi život“**, koji je provodio Teakwando klub „Jastreb”,
- **„Jačanje Europe solidarnosti u vrijeme migracije“**, koji je provodila Općina Gornja Rijeka,
- **„INTEGRA – Sport, diskriminacija i integracija. Sport kao medij društvene inkluzije i participacije“**, koji je proveo Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a financirala Hrvatska zaklada za znanost,
- **„Akcijски plan Grada Zagreba za integraciju tražitelja međunarodne zaštite i osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za 2022. godinu“**, koji je provodio Grad Zagreb,
- **i mnogi drugi projekti.**

CKD je iskustva i doprinos integraciji gradio i članstvom u različitim mrežama kao što su:

- Europske migracijske mreže (EMN) kontaktna točka za Hrvatsku,
- Koordinacija za azil,
- Koordinacija za integraciju,
- Svijet susjeda (originalni naziv: A World of Neighbours),
- KAICIID mreža za dijalog za uključivanje migranata i izbjeglica u europska društva (originalni naziv: KAICIID Network for Dialogue for inclusion of migrants and refugees in Europe),
- ELENA Index Europskoga vijeća za izbjeglice i prognanike ECRE.

Tijekom projektnoga razdoblja kontinuirano se komuniciralo prema javnosti s ciljem približavanja teme integracije građanima/građankama Republike Hrvatske. Vijesti i informacije plasirane su tradicionalnim medijima te objavama na internetu i društvenim mrežama Facebooku, Twitteru i Instagramu. Broj pratitelja/pratiteljica na društvenim mrežama CKD-a povećao se za 600, a angažman po pojedinačnoj objavi na Facebooku dosežao je i do 1200 reakcija. Tijekom dviju medijskih kampanja ostvareno je 647 961 prikazivanje uz doseg do 118 015 ljudi te su ostvarene 16 182 interakcije. Objave na internetskim portalima koje su bile dio medijske kampanje bilježe više od 87 000 pregleda dok broj pregleda prenošenjem priopćenja za medije i vijesti sa službene internetske stranice CKD-a drugim medijima nije moguće utvrditi, ali potencijalno doseže znatno veći broj.

U okviru realizacije Posebnoga cilja 3 CKD je tijekom razdoblja provedbe projekta „Novi susjedi” objavljuvao informacije o projektu, aktivnostima i rezultatima na različitim kanalima komunikacije i na različitim *online* platformama. Komunikacija je bila prilagođena ciljnim skupinama, prije svega dostupna na jezicima korisnika/korisnica projekta. Informacije o projektu, kao i kontakt podaci prevoditelja/prevoditeljica bili su dostupni na [internetskoj stranici CKD-a \(www.ccd.hr\)](http://internetskoj.stranici.ckd-a(www.ccd.hr)) te na službenim računima i profilima CKD-a na društvenim mrežama [Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#).

Dobrodošli u projekt Novi susjedi koji je inicijativa Centra za kulturu dijaloga - CKD i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, kako bi vam - osobama sa odobrenom međunarodnom zaštitom olakšali uključivanje u hrvatsko društvo.

U projektu Novi susjedi, uz naše voditelje/ice slučajeva i kulturne medijatore/ice ćete:

- ✚ imati podršku u ostvarivanju vaših socijalnih, radnih, zdravstvenih, prava u obrazovanju i svih drugih prava.
- ✚ koristiti savjetodavnu podršku u ispunjavanju svojih obveza,
- ✚ zajedno prolaziti administrativne korake u procesu integracije,
- ✚ dobiti pomoć pri edukaciji, usavršavanju, osnaživanju, privatnom i profesionalnom napretku i razvoju shodno vašim individualnim potrebama, znanjima, sposobnostima i vještinama,
- ✚ upoznati kulturu i običaje lokalnog stanovništva u Republici Hrvatskoj, te
- ✚ steći nova poznanstva i prijateljstva.

Bit ćete uključeni i u druge programe koji provodi Centar za kulturu dijaloga - CKD a koji njeguju međukulturalni i međureligijski dijalog radi razumijevanja, prihvatanja i zajedničkog života svih u Republici Hrvatskoj. Zajedno i kontinuirano ćemo pratiti vaš napredak u integriranju i biti vam podrška ka potpunom osamostaljenju.

Welcome to the New Neighbours project, which is an initiative of the Center for Cultural Dialogue - CKD and the Ministry of the Interior of the Republic of Croatia, in order to make it easier for you - people with approved international protection to integrate into Croatian society.

In the project New Neighbours, along with our case managers and cultural mediators, you will:

- ✚ have support in achieving your social, work, health, education rights and all other rights,
- ✚ use advisory support in fulfilling your obligations,
- ✚ pass along through administrative steps in the integration process,
- ✚ receive assistance in education, training, empowerment, private and professional progress and development according to your individual needs, knowledge, abilities and skills,
- ✚ get familiar with the culture and habits of the local population in the Republic of Croatia, and
- ✚ make new acquaintances and friendships.

You will be involved in other programs conducted by the Center for Cultural Dialogue - CKD and who nurture intercultural and interreligious dialogue in order of understanding, acceptance and community life of the Republic of Croatia. Together and continuously, we will monitor your progress in integration and support you towards

أهلاً وسهلاً بكم أي المشروع "الجيران الجدد" هذا المشروع هو مبادرة المركز لتقافة الحوار ووزارة الشؤون الداخلية في جمهورية كرواتيا لتيسير الدمج في المجتمع الكرواتي لكم - الأشخاص الذين تحت الحماية الدولية المتعددة.

في المشروع "الجيران الجدد" أمامكم:

- ✚ الدعم والتأييد في الحصول إلي حقوقكم في مجالات كثيرة: الرعاية الإجتماعية و حقوق في نظام الصحي و في نظام العمل و العمال و في التعليم و الحقوق الأخرى
- ✚ استخدام التأييد النصحي في وفاء التزاماتكم
- ✚ التقدم في الخطوات الإدارية تقديماً مشتركاً أثناء العملية الدمج
- ✚ المساعدة في التعليم و التحسن و التقوية في تقدّمكم الخاص و المحترفي وفقاً لحاجاتكم الشخصية و مؤهلاتكم و مهاراتكم
- ✚ الفرصة لإطلاع عن الثقافة و العادات لسكان حليين في جمهورية كرواتيا
- ✚ الفرصة في إقامة بالعلاقة الصداقة

ستضمنكم في برامجنا الأخرى في المركز لتقافة الحوار و نلتزم فيها بالحوار بين الثقافات و الأديان من أجل التفاهم و القبول متبادلاً و الحياة المشتركة و المتحدة في جمهورية كرواتيا.

ستتابع تقدّمكم في الدمج معاً و باستمرار و نؤيدكم في الطريق إلي الاستقلال الشخصي

Kao što je već navedeno, cilj projekta „Novi susjedi” bio je poboljšati i olakšati integraciju osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo. U praksi to znači pomoći osobama u administrativnim i svim drugim koracima na putu uključenja u hrvatsko društvo. U isto vrijeme projekt je doprinio procesu učenja i senzibilizaciji dionika procesa integracije o potrebama osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom, kao i općem informiranju i senzibilizaciji šire javnosti o situaciji naših novih sugrađana i novih sugrađanki. Kraće rečeno, projekt je imao dvojaku ulogu – približiti hrvatsko društvo osobama s odobrenom zaštitom, kao i njih građanima/građankama Hrvatske. To nije bio ni lak ni jednostavan zadatak. Potrebe za takvom vrstom aktivnosti puno su šire nego što projekt „Novi susjedi” može obuhvatiti, a CKD provesti.

Ono što ovaj projekt pokazuje je potreba za kontinuiranim radom ove vrste, profesionalizacija podrške za integraciju, povećanje sredstava koja se izdvajaju za konkretne programe i projekte, kao i za edukaciju institucija i javnosti. Ovo osobito treba sagledati u širem kontekstu izazova integracije koje Hrvatskoj mogu slijediti u budućnosti u svjetlu globalnih migracijskih kretanja, mogućih novih dolazaka izbjeglica, kao i migracija radnika/radnica, ljudi koji su u Hrvatsku došli poslom, a moguće je da će veći broj njih ovdje i ostati.

Iako je tema migracija puno šira, ova se studija isključivo bavi pitanjem integracije osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom te su i preporuke formulirane s fokusom na tu populaciju. Detaljan uvid u izazove integracije važan je iz najmanje triju razloga: jedno je daljnja izgradnja modela integracije, drugi je uviđanje dosadašnjih prepreka u procesu integracije i njihovo rješavanje, a treći razumijevanje procesa integracije u kontekstu razvoja cjelokupnoga društva.

Zakonodavno-pravni okvir integracije u Republici Hrvatskoj

Prema Zakonu o međunarodnoj i privremenoj zaštiti osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom ima pravo na:

- boravak u Republici Hrvatskoj od dana uručenja odluke o odobrenju međunarodne zaštite, s tim da to pravo može biti ukinuto ako se azilant ili stranac pod supsidijarnom zaštitom iseli iz Republike Hrvatske ili neprekidno boravi u inozemstvu duže od šest mjeseci, a da o tome prethodno nije obavijestio MUP (članak 65., stavak 1-3),
- spajanje obitelji, što podrazumijeva pravo boravka i ostala navedena prava za određene članove obitelji tražitelja (bračni ili izvanbračni drug, istospolni partner (ako se radi o poligamijskoj ili poliandrijskoj zajednici, pravo spajanja obitelji može koristiti samo jedan dodatan član bračne zajednice), maloljetno dijete tražitelja, maloljetno dijete partnera tražitelja, punoljetno dijete tražitelja ako zbog zdravstvenoga stanja djeteta zahtijeva skrb tražitelja; ako je tražitelj dijete, tražitelj ima pravo na spajanje s roditeljima ili skrbnicima koji su se prethodno brinuli o tražitelju; pravo na spajanje s roditeljima koji ne mogu brinuti o sebi,
- smještaj na zahtjev azilanta i stranca ako osoba ne posjeduje dovoljno novčanih sredstava ili stvari od veće vrijednosti, uz obvezu prihvaćanja osiguranoga smještaja, u protivnom osoba gubi pravo na smještaj,
- rad pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani,
- zdravstvenu zaštitu na trošak državnoga proračuna,
- osnovno, srednje i visoko obrazovanje uz pravo na priznavanje inozemnih obrazovnih kvalifikacija pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani,
- slobodu vjeroispovijesti,
- besplatnu pravnu pomoć, u skladu s pravima tražitelja međunarodne zaštite,
- socijalnu skrb pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani,
- pomoć pri integraciji u društvo, čime se podrazumijeva učenje hrvatskoga jezika, povijesti i kulture, a azilant i stranac pod supsidijarnom zaštitom obvezan je pohađati tečaj hrvatskoga jezika (članak 74., stavak 1). Također, pomoć uključuje i izradu plana integracije, pružanje pomoći u ostvarivanju plana te nadzor nad izvršenjem, što su aktivnosti za koje je zadužen MUP. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske provodi koordinaciju rada svih državnih tijela, nevladinih organizacija i drugih tijela koja sudjeluju u integraciji azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u hrvatsko društvo,
- isprave, odnosno dozvole boravka u skladu sa statusom (azilantu se izdaje dozvola boravka na vrijeme od pet godina, strancu na vrijeme od tri godine). Azilantu se može na vlastiti zahtjev izdati putna isprava u policijskoj upravi na vrijeme od pet godina, u skladu s Aneksom Konvencije iz 1951., strancu

se može izdati posebna putna isprava u skladu s odredbama Zakona o strancima,

- vlasništvo nekretnine u skladu s Konvencijom iz 1951.,
- stjecanje hrvatskoga državljanstva u skladu s propisima koji reguliraju stjecanje državljanstva.

Iako zakonodavno-pravni okvir za osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom kakav je prethodno opisan pokazuje da njihova integracija ne bi trebala imati značajnih prepreka s obzirom na to da su zakonski zajamčeni materijalni uvjeti integracije, iskustvo govori da se prepreke ipak pojavljuju.

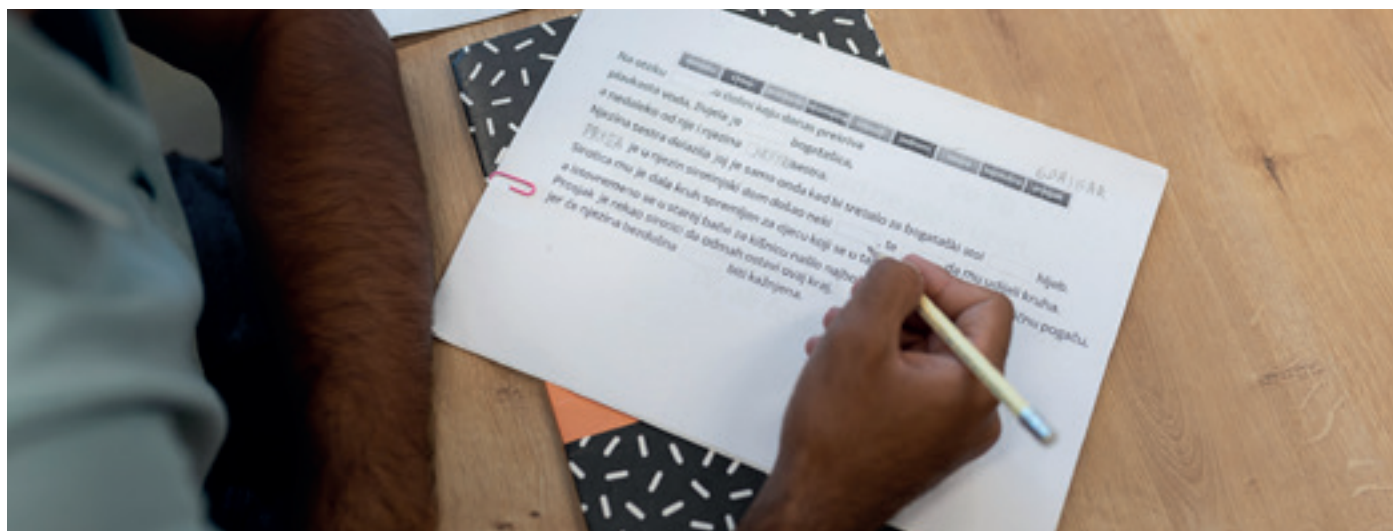

Na primjer, osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom imaju osigurana prava socijalne skrbi, što je i korisno i pohvalno, ali je ujedno i skromno. Konkretno, osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom od trenutka odobrenja međunarodne zaštite ima pravo na dvije godine⁴ smještaja i plaćene troškove smještaja, ali najčešće ne koristi doista ta socijalna prava od prvoga dana, već kada se pronađe prikladan smještaj, a u međuvremenu rok korištenja prava istječe. Dok se sustav zbrinjavanja osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom nije optimizirao, navedeni rok korištenja prava predstavljao je problem za korisnike/korisnice i nastavak integracije. U međuvremenu je Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje / Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine preuzelo ulogu pronalaska smještaja čime su mnogi dotadašnji problemi riješeni. Osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom, ako nisu zaposlene, imaju pravo na jednokratnu pomoć i zajamčenu minimalnu naknadu. Iznos zajamčene minimalne naknade u 2021. godini iznosio je 48 kuna, odnosno 63,71 euro po članu kućanstva mjesečno (Gregurić; Klempić Bogadi, 2022:18), što je skroman iznos za osiguranje kvalitetnih životnih uvjeta. Poboljšanje se bilježi u 2022. godini kada je Vlada Republike Hrvatske donijela Odluku o osnovici za izračun iznosa zajamčene minimalne naknade

⁴ Na zahtjev azilanta ili osobe pod supsidijarnom zaštitom uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnoga za poslove stambenoga zbrinjavanja, rješenjem nadležnoga područnog ureda azilantu i strancu pod supsidijarnom zaštitom može se omogućiti privremeno korištenje stambene jedinice koja je vlasništvo Republike Hrvatske nakon isteka roka od dvije godine na najduže još dvije godine, uz nastavak sudjelovanja u plaćanju troškova smještaja prema rješenju o pravu na smještaj ili uz plaćanje zaštićene najamnine na stambenu površinu ako im rješenjem nije utvrđeno sudjelovanje u plaćanju troškova smještaja (stavak 14. članka 67. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti).

prema kojoj je povećana osnovica s 800 na 1000 kuna, odnosno 132,72 eura za radno sposobnoga samca dok zajamčena minimalna naknada za odraslu radno sposobnu osobu u kućanstvu iznosi 700 kuna, odnosno 92,91 euro. Povećanje naknada određeno je i za druge kategorije stanovništva⁵.

Najslabija točka procesa integracije je izostanak bolje organiziranoga i redovitoga tečaja hrvatskoga jezika koji se godinama stihijski i sporadično pojavljuje u sklopu Pučkoga otvorenog učilišta u organizaciji Ministarstva znanosti i obrazovanja (tečajevi obustavljeni 31. prosinca 2021. godine), u okviru Croaticuma – centra za hrvatski kao drugi i strani jezik na Filozofskome fakultetu u Zagrebu (tijekom prethodnih sedam godina održani su programi za pet skupina polaznika različitih pravnih statusa i znanja hrvatskoga jezika) te u okviru Centra za strane jezike Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci (tijekom 2022. godine). Učenje hrvatskoga jezika provode i nevladine udruge, no, iako je njihova pomoć dobrodošla podrška učenju hrvatskoga jezika, ne može biti zamjena rada institucija čija je zakonska odgovornost osiguranje uvjeta za integraciju osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo. Redovit, organiziran i dostupan tečaj hrvatskoga jezika ključan je faktor integracije. Bez znanja hrvatskoga jezika realizacija prava na rad osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom uvelike je otežana s obzirom na to da većina poslodavaca traži od radnika/radnica znanje hrvatskoga jezika. Ako se osoba ne može zaposliti, ta osoba (i eventualno njegova ili njezina obitelj) nastojat će napustiti Hrvatsku ili će postati socijalni slučaj u hrvatskome društvu. Bez jezične integracije nema pune i željene integracije.

5 Iznos zajamčene minimalne naknade određuje se u propisanome postotku od osnovice koju odlukom određuje Vlada Republike Hrvatske. Osnovica na temelju koje se izračunava iznos zajamčene minimalne naknade iznosi 132,72 EUR (1000 kn), i određuje se jednom godišnje.

Zajamčena minimalna naknada za samca iznosi:

- 100 % osnovice za radno sposobnog samca = 132,72 EUR (1000 kn),
- 130 % osnovice za stariju osobu i osobu potpuno nesposobnu za rad = 172,54 EUR (1300 kn).

Zajamčena minimalna naknada za kućanstvo utvrđuje se kao zbroj udjela članova kućanstva, a udio za pojedinoga člana kućanstva iznosi:

- 70 % osnovice za odraslu radno sposobnu osobu = 92,91 EUR (700 kn),
- 95 % osnovice za odraslu osobu potpuno nesposobnu za rad i za stariju osobu = 126,09 EUR (950 kn),
- 120 % osnovice za samohranoga radno sposobnoga roditelja = 159,27 EUR (1200 kn),
- 135 % osnovice za samohranoga roditelja potpuno nesposobnoga za rad = 179,18 EUR (1350 kn),
- 70 % osnovice za dijete = 92,91 EUR (700 kn),
- 80 % osnovice za dijete u jednoroditeljskoj obitelji = 106,18 EUR (800 kn),
- 90 % osnovice za dijete samohranoga roditelja = 119,45 EUR (900 kn),
- 120 % osnovice za trudnicu i roditelju do šest mjeseci nakon poroda = 159,27 EUR (1200 kn).

U slučaju da samac ili kućanstvo ostvaruju prihod visina zajamčene minimalne naknade utvrđuje se kao razlika između iznosa zajamčene minimalne naknade i mjesečnoga prihoda samca ili kućanstva.

Izvor podataka: <https://gov.hr/hr/zajamcena-minimalna-naknada/714>

Uvidi istraživanja intervjuima

U sklopu evaluacije projekta „Novi susjedi” provedeni su polustrukturirani intervjui s korisnicima/korisnicama projekta te različitim dionicima procesa integracije, službenicima/službenicama državne uprave i lokalne samouprave, novinarima/novinarkama, predstavnicima/predstavnicama organizacija civilnoga društva te zaposlenicima/zaposlenicama Centra za kulturu dijaloga.

U nastavku izdvajamo nekoliko ključnih tema koje su naglašene u intervjuima:

- **Potreba za redovitim i organiziranim tečajem hrvatskoga jezika.** Svi sugovornici/sugovornice kao osnovnu prepreku integraciji ističu izostanak organiziranoga i redovitoga tečaja hrvatskoga jezika.

Učenje hrvatskoga jezika prva je i najvažnija prepreka. Bez odgovarajućega i organiziranoga tečaja hrvatskoga jezika nema ni integracije u hrvatsko društvo.

Učenje jezika i kulture trebalo bi biti aktivna mjera koja potiče integraciju i daje podršku dok je ona osobama potrebna.

Treba organizirati tečajeve hrvatskoga jezika za azilante. Da sam imao više prilika naučiti hrvatski jezik, bilo bi mi puno lakše integrirati se u hrvatsko društvo.

Nemamo susjedstvo. Trebaju znati što je integracija, a to su poslovi, socijalni i kulturni programi, to su tečajevi hrvatskoga jezika. Integracija nije život „jedi i diši”.

Omogućio bih im da od prvoga dana uče hrvatski jezik, od prvoga dana kada su u prihvatilištu. To im je najveća prepreka za integraciju.

Trebala bi država, odnosno Ministarstvo znanosti i obrazovanja, odmah sklopiti ugovor s nevladinim organizacijama da se odluči da pojedine nevladine organizacije organiziraju tečaj hrvatskoga jezika. To treba učiniti odmah na početku, a ne kada već dođu izbjeglice pa se mi mjesecima dogovaramo s državnim tijelima tko će provesti tečaj hrvatskoga jezika za izbjeglice.

Država bi trebala motivirati azilante za jezik i integraciju već u Porinu! Također, država bi trebala omogućiti četiri godine prava na smještaj. Tako će azilanti biti mnogo motiviraniji za integraciju u hrvatsko društvo. Trenutačno je u Porinu u potpunosti tranzitno stanje. Ljudi su samo u prolazu: dolaze, odmire se i odlaze dalje.

- **Potreba za boljom koordinacijom i jasnijim uputama o postupanju državnih institucija u procesu integracije.** Osobe kojima je odobrena zaštita teško se samostalno snalaze u ostvarivanju zakonom zajamčenih prava. CKD im je tu od značajne pomoći, kao i druge udruge, no svakako treba naglasiti kako organizacije civilnoga društva ne mogu zamijeniti rad državnih i lokalnih tijela u procesu integracije, već ga samo nadopunjavati. Otegotna okolnost za ostvarivanje prava u npr. zdravstvu ili obrazovanju

je nepostojanje protokola ili jasnih uputa o postupanju institucija u predmetima rješavanja zahtjeva osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom. Jasno je da su situacije u kojima se ove osobe nalaze često specifične i da je određena fleksibilnost sustava neophodna, no prava osoba s odobrenom zaštitom zajamčena su i javne ustanove dužne su ih pružiti. Dovršetak izgradnje i konsolidacija sustava integracije na svim razinama vlasti sljedeći je važan korak u ukupnome procesu integracije osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom.

Ne postoji sustav [integracije], to im je najveća prepreka.

Mislim da smo mi svi zajedno nepripremljeni, cijeli je sustav nepripremljen, jer smo mi svi zajedno reaktivni, a ne proaktivni.

Treba nam još osoblja. Možda otvorimo interni natječaj, ali ne znam hoćemo li moći dobiti odgovarajući kadar. Treba nam pravnik, a ta osoba mora k tome biti psihički i svjetonazorski odgovarajuća za takav posao, što nije lako naći.

Fleksibilnost sustava dobar je primjer prostora za napredak. Primjerice, ovako kako je za djecu iz Ukrajine moglo bi se primijeniti za svu ostalu izbjegličku djecu. Za ukrajinsku se djecu sve na administrativnome i operativnome nivou riješilo brzinom zvuka. Obrazovanje bi moralo imati slobodu djelovanja i kreacije, a vidim da je u praksi prevelik utjecaj globalne politike. Na primjer, ovoga trena imamo dva djeteta iz ruske obitelji, čiji su roditelji s njima otišli iz Rusije još proljetos, zatražili kod nas azil u travnju i djeci je tek u listopadu odobreno da se uključe u odgojno-obrazovni sustav. Ta su djeca izgubila šest mjeseci. Zašto? Roditelji se ne slažu s Putinovom politikom i pobjegli su iz Rusije, ali zato što su ruski državljani, odnosno državljani treće zemlje, politika nije previše marila za njihov slučaj.

Ništa ne ide iz prve ruke, sve ima svoje „ali“ u procedurama.

Administrativne su prepreke najveće, prije svega na razini države. Na primjer, u zdravstvu. Kada tražitelji azila nemaju MBO (matični broj osiguranika), teško ih je upisati, teško im je dobiti zdravstvenu uslugu.

Zakone koje imamo su dobri, ali bi ih se trebalo provoditi u praksi. Na primjer u zdravstvu, gdje zakon

osigurava tražiteljima azila i osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom pravo na zdravstvenu skrb, međutim, u praksi je to pravo dosta otežano ostvariti. Praksa se treba uskladiti sa zakonima i ostalim pravnim propisima Republike Hrvatske.

Teško je to ocijeniti, jer kod nas nema mnogo osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom, a zakoni i propisi napisani su i doneseni da bi se u praksi provodili za mnogo veći broj ljudi. Za javnu je upravu današnji broj osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom neznatna veličina. Tako mali broj ljudi ne motivira javnu upravu na djelovanje u zaštiti i realizaciji prava tih ljudi. No sada nam dolazi mnogo ljudi iz Nepala i drugih država, pa bi se moglo spojiti te skupine kako bi se onda i po tom pitanju realizacije spomenutih prava određene prakse promijenile i poboljšale.

Ne pomaže im politika, ali u sustavu postoje pojedinci koji doista pomažu, hoće pomoći i imaju dobru volju, no to nije trajno i održivo rješenje. Pomaže im civilno društvo.

- **Potreba za razvijanjem sustava podrške za što brže uključivanje osobe na tržište rada.** Brojni sugovornici/ sugovornice istaknuli su kako je glavni razlog odlaska iz Hrvatske osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom njihov ekonomski položaj. U tome smislu jasno se ukazuje potreba za razvijanjem sustava integracije koji za cilj ima što brže ekonomsko osnaživanje obrazovanjem i zapošljavanjem.

Čim izbjeglice dođu u Hrvatsku, trebalo bi odmah saznati, utvrditi njihove kvalifikacije i dok uče hrvatski usmjeriti ih prema toj kvalifikaciji ili željenoj kvalifikaciji. Dakle, treba im pomoći da nađu posao, pomoći im s kvalifikacijama, kako bi se što brže i bolje integrirali.

Imam rođake u Njemačkoj. Znam da u Njemačkoj izbjeglicama pomažu da što prije počnu raditi. Provjere njihove kvalifikacije i onda ih poguraju da nađu posao. Svaki se čovjek bolje osjeća kada radi, kada zarađuje, kada bolje živi.

Zato sam za obvezno uvođenje tečaja hrvatskoga jezika za izbjeglice, jer time se njima daje kruh u ruke, znanje kojim će se moći integrirati u društvo, znanjem jezika dalje se obrazuje, radi, radi bilo što drugo u životu. Treba im omogućiti da budu u jednakim startnim pozicijama i do tuda po mojem mišljenju treba ići intervencija. Kada se natječemo u jednakim startnim pozicijama, onda se pravedno natječemo, prema pameti, vještinama itd.

Nepovoljna je ekonomska situacija, pa tako i ekonomski status azilanata. Premala su socijalna prava azilanata, pogotovo prema ugroženim skupinama (to vrijedi i za ostale građane Republike Hrvatske). Na primjer, azilanti ne mogu dobiti pravo na gradski stan u Zagrebu kada su ugrožene skupine, jer po zakonu moraju imati 10 godina prebivališta na mjestu na kojem bi mogli ostvariti to pravo, a, naravno, izbjeglice nisu ovdje 10 godina. Kakvu budućnost azilanti imaju ovdje s niskim primanjima, a imaju bližnje koji su stari i nemoćni? Nikakvu. Zato će probati otići i naći bolji život drugdje.

- **Neki sugovornici istaknuli su određene vidove diskriminacije, propitivanje razloga dolaska izbjeglica, stav nepovjerljivosti ili nesolidarnosti prema osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatskome društvu. Ipak, istaknuli su i potencijal za razvoj hrvatskoga društva koje**

prihvaća i integrira nove stanovnike.

Kao društvo imamo predrasude, ali djeca imaju manje predrasude. To primjećujem u praksi. Kada djeci ispričate kakav su put izbjeglice imale do Hrvatske, djeca to prihvaćaju i imaju blagonakloni odnos prema izbjeglicama. Među odraslima, nažalost i među učiteljima/učiteljicama, postoji sumnja prema izbjeglicama, što oni tu rade, ne vjeruju da su pretrpjeli težak put, smatraju da su ovdje s nekim skrivenim razlogom, pa imaju i predrasude prema njihovim kulturama poput toga da su manje razvijene.

Vidi se kako su se ljudi ponašali prema izbjeglicama s Bliskoga istoka i kako se sada odnose prema ukrajinskim izbjeglicama. Prema ukrajinskim izbjeglicama mnogo su otvoreniji dok prema ostalim izbjeglicama postoji određen stupanj diskriminacije na rasnoj i vjerskoj osnovi. Čak mislim više na vjerskoj osnovi nego na rasnoj, mada je rasa, kao boja kože, na prvu vidljivija i time je diskriminacija možda izraženija u javnosti, ali čini mi se da ljudi ipak diskriminiraju više jer je riječ o dominantno nekršćanskoj kulturi. Uz to, u javnom je mnijenju prisutna i sumnja prema razlozima dolaska, uopće prava na dolazak izbjeglica kod nas, u Europu. Ukrajinci mogu, oni su Europljani, Hrvati mogu otići kamo god, jer su Europljani, ali izbjeglice koji nisu Europljani, dakle iz Afrike i Azije, nemaju pravo doći kod nas u Europu, Europsku uniju. Mislim da tako razmišlja jedan nemali dio javnoga mnijenja. Kao da smo iz Europe inherentno bolji od drugih s Bliskoga istoka i Afrike. I sumnja puna predrasuda je onda ovdje: Zašto oni dolaze? Zašto dolaze samo muškarci? Itd.

Sada više ne toliko koliko prije, ali kao društvo uvijek ćemo imati predrasude, tj. jedan dio društva uvijek će iskazivati predrasude prema strancima koji dolaze za sebe pronaći bolju sreću. S globalizacijskim procesima i pravilima Europske unije gubit će se te predrasude, ali nikada neće do kraja nestati. Mnogo veća otvorenost prema drugima i drugačijima u slučaju migranata tek će doći s mlađim generacijama, jer mlađe generacije nisu toliko otrovane prijašnjim sukobima, nisu opterećene poviješću, tako da će tek mladi provesti integraciju stranaca u društvo u punom smislu.

Djelatnici/djelatnice javnih ustanova (primjerice, djelatnici/djelatnice u školama i bolnicama) motivirani su pomoći ljudima. Glavni dionici imaju dobru volju, želju. Građani/građanke imaju medijsku sliku migranata na granici i tu nema jednoznačnoga odgovora. Miješaju se pojmovi migranti i izbjeglice i tu su mediji igrali i još uvijek igraju važnu ulogu u određivanju javnoga mnijenja.

Čini mi se da je općenito javnost nedovoljno educirana o stanju izbjeglica. Pogotovo što politika dijeli ljude, a to nikada nije dobro. Dodatno, nije uopće dobro objašnjena priča oko izbjeglica. Mnogo se više ističu negativne strane u vezi s izbjeglicama.

Većina hrvatskih građana otvorena je prema izbjeglicama. Hrvatska je imala iskustvo s ratom i znamo što je to biti izbjeglicom. Međutim, Hrvatska je tranzitna zemlja i kada je u pitanju javna uprava, to je kod nas 50:50, pola njih želi pomoći, pola ne bi da osobe s odobrenom zaštitom ostvare svoja prava. A što se tiče običnih ljudi, ljudi su spremni pomoći, biti solidarni.

Hrvatska je mala i ne može ona puno, ali mora intervenirati i stati u obranu za sve svoje građane. Ljudi ima svakakvih, ima predrasuda, ali ima ljudi koji su otvoreni i prihvaćaju druge i različite.

- **Osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom uglavnom su isticali pozitivne aspekte života u**

Hrvatskoj, sigurnost, ljubaznost, osjećaj dobrodošlice. Motivacija za ove odgovore vjerojatno potječe iz osjećaja iskrenoga zadovoljstva i zahvalnosti, ali moguće kod nekih i nespremnosti da u razgovoru za potrebe evaluacije ovoga projekta podijele eventualno negativna iskustva koja su doživjeli.

U Nizozemskoj se brže dobije azil dok se u Njemačkoj duže čeka na azil. U objema državama učenje je domaćega jezika mnogo lakše nego u Hrvatskoj, ali puna integracija u društvo je teža [za ostvariti]. Javne su institucije, kao i općenito organizacija integracije, ažurnije u Nizozemskoj i Njemačkoj nego u Hrvatskoj, ali su njihova društva distanciranija od hrvatskoga. Vi ste mnogo prisniji i otvoreniji prema strancima.

Tek kada sam bio u Rusiji, saznao sam za Hrvatsku zbog svjetskoga nogometnog prvenstva. Tada je hrvatska nogometna reprezentacija osvojila drugo mjesto. No znao sam samo o nogometnoj reprezentaciji, Luku Modrića, igrača, ništa više.

Hrvatska je dobra za obitelj, nije za samce. Za samce je težak život jer su plaće niske i teško je pokriti sve troškove života. Mora se raditi, ne može se živjeti od socijalne pomoći. Dok je za obitelj Hrvatska dobra, jer je sigurna zemlja i ima mnogo sadržaja za obitelj.

Ljudi žive, ne žive samo za posao. Vani ljudi žive samo za posao. Ovdje ljudi uživaju u životu, to mi se sviđa. Ne sviđa mi se što stanodavci u Hrvatskoj diskriminiraju azilante. Preko 90 % stanodavaca neće iznajmiti stan kada sazna da je osoba azilant.

Mjesta, ljudi, veoma je sigurno i mirno. Kultura razgovora („dobar dan“), veoma ste pristupačni, puno govorite, to je lijepo. Upoznavati ljude, to mi se sviđa. Kao kultura imate prijateljske i pristojne manire i prema nama strancima.

Integracija za mene je pričati s ljudima, naučiti njihovu kulturu, družiti se s njima. Sada imam tri kulture. Hrvatska je najotvorenija kultura od tih triju. Sviđa mi se hrvatska kultura, premda je za mene preotvorena. Ha-ha!

Rekla bih da je Hrvatska vrlo lijepa, ali da je država vrlo spora, mislim administrativno spora, ali da su ljudi vrlo ljubazni i sigurno je.

Upitnik o percepciji građana prema izbjeglicama i migrantima

Uvidi istraživanja upitnikom

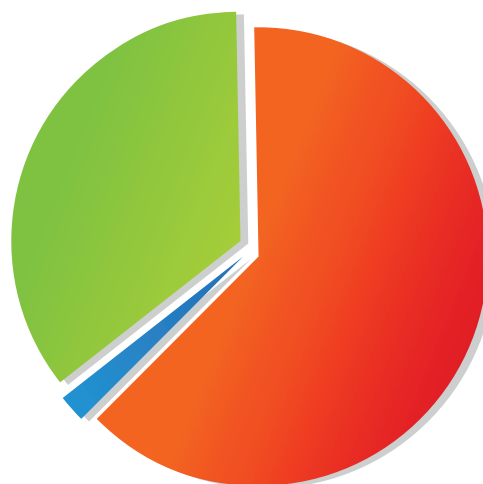
Za potrebe projekta „Novi susjedi” proveden je *online* upitnik pod nazivom „Novi susjedi — upitnik o percepciji građana prema izbjeglicama i migrantima”. Prije detaljnijega metodološkog objašnjenja upitnika potrebno je napomenuti da je upitnik proveden na prigodnom uzorku (N=553) bez dobnoga ograničenja, što uvide koje smo prikupili upitnikom čine informativnim, a ne znanstvenim. Upitnik je sastavljen od 22 pitanja na temu odnosa i percepcije građana/građanki prema izbjeglicama i migrantima/migranticama u vlastitim zajednicama. Prije provođenja istraživanja temeljem upitnika projekta „Novi susjedi” u Hrvatskoj je zadnjih godina provedeno nekoliko socioloških i politoloških istraživanja (Medlobi; Čepo 2018; Deković, 2020; Gregurović; Mrakovčić, 2022). Međutim, samo se studija „Izazovi integracije izbjeglica u hrvatsko društvo: stavovi građana i pripremljenost lokalnih zajednica” (Ajduković *et al.*, 2019) doista preklapa u predmetu (ispitivanje javnoga mnijenja o osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom) i pristupu istraživanju

(anketna metoda ispitivanja). Stoga se ovo istraživanje jedino s tom studijom, kao studijom s reprezentativnim uzorkom (N=1200; u svim hrvatskim regijama), može usporediti i provjeriti sličnost rezultata.

Autori/autorice studije „Izazovi integracije izbjeglica u hrvatsko društvo: stavovi građana i pripremljenost lokalnih zajednica” (Ajduković *et al.*, 2019) dijele Hrvatsku na četiri regije: središnja, primorska, istočna Hrvatska i dalmatinska regija. Autori/autorice u zaključku navode kako njihova analiza regionalnih razlika pokazuje da sudionici/sudionice u dalmatinskoj regiji najmanje iskazuju „pozitivne stavove prema azilantima, najvišu percepciju i realistične i simbolične prijetnje, najnižu podršku pravima azilanata, najviša očekivanja negativnih promjena te najmanju spremnost za pomoć”. Nakon dalmatinske regije slijede istočna Hrvatska, zatim primorska i središnja Hrvatska, gdje su u potonjima stavovi pozitivniji od prvih dviju regija. Također, autori/autorice navode da je učestalost kontakata s azilantima u svim regijama niska, a najniža u istočnoj te u dalmatinskoj regiji (2019: 104).

Istraživanje koje smo proveli u sklopu projekta „Novi susjedi” ne može potvrditi regionalne razlike u percepciji građana/građanki prema populaciji osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom. Međutim, s obzirom na to da je u uzorku od 553 ispitanika velik udio ispitanika/ispitanica iz istočne Hrvatske, neke sličnosti u odgovorima možemo procijeniti prema toj regiji. Naime, velik broj ispitanika/ispitanica nije nikada bio u kontaktu s tražiteljima/tražiteljicama međunarodne zaštite niti s osobom s odobrenom međunarodnom zaštitom (vidjeti Grafikon 1), što odgovara realnosti istočnih županija, u kojima se veoma malen broj izbjeglica uopće nalazi i u kojima projekt „Novi susjedi” nije ni provođen.

Jeste li bili u kontaktu (vidjeli, susreli, razgovarali) s tražiteljima azila ili s osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom (azilantima ili strancima pod supsidijarnom zaštitom)?

Grafikon 1: Odgovori ispitanika/ispitanica na pitanje „Jeste li bili u kontaktu (vidjeli, susreli, razgovarali) s tražiteljima azila ili s osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom (azilantima ili strancima pod supsidijarnom zaštitom)?”

Budući da većina ispitanika/ispitanica u istraživanju „Novi susjedi” tvrdi da nije bila u kontaktu s tražiteljima/tražiteljicama azila ili s osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom, zanimljiv je podatak da ipak većina ispitanika/ispitanica ne iskazuje isključive stavove prema novopridošlim strancima. Kao i u studiji Ajduković *et al.* (2019), većina ispitanika/ispitanica iz istraživanja „Novi susjedi” preferira politiku integracije prema osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom (vidjeti Grafikon 2), a tek manji udio ispitanika/ispitanica iskazuje strože mjere prema izbjeglicama različitoga kulturnog podrijetla.

Prema Vašem mišljenju, koju biste migracijsku politiku podržali prema tražiteljima azila i azilantima koji dolaze iz država poput Sirije, Iraka, Afganistana, Irana i afričkih zemalja??

Grafikon 2: Odgovori ispitanika/ispitanica na pitanje „Prema Vašem mišljenju koju biste migracijsku politiku podržali prema tražiteljima azila i azilantima koji dolaze iz država poput Sirije, Iraka, Afganistana, Irana i afričkih zemalja?“

S namjerom da detaljnije ispitamo odnos ispitanika/ispitanica prema izbjeglicama s kulturno različitim podrijetlom postavili smo pitanje kako ispitanici/ispitanice identificiraju osobe koje dolaze iz država poput Sirije, Iraka, Afganistana, Irana i afričkih zemalja u potrazi za sigurnijim životom. U Grafikonu 3 može se vidjeti da je malo više od polovine ispitanika/ispitanica odgovorilo da spomenutu skupinu identificiraju kao izbjeglice dok trećina ispitanika/ispitanica identificira navedenu skupinu kao migrante. Oko šestine ispitanika/ispitanica identificira navedene osobe pod nešto drugo, niti pod izbjeglice niti migrante.

Kako identificirate osobe koje dolaze iz država poput Sirije, Iraka, Afganistana, Irana i afričkih zemalja u potrazi za sigurnijim životom?

Grafikon 3: Odgovori ispitanika/ispitanica na pitanje „Kako identificirate osobe koje dolaze iz država poput Sirije, Iraka, Afganistana, Irana i afričkih zemalja u potrazi za sigurnijim životom?“

U svrhu komparacije percepcije ispitanika/ispitanica prema izbjeglicama iz europskoga i neeuropskoga konteksta postavili smo isto pitanje identifikacije o ukrajinskim izbjeglicama i u slučaju Ukrajine, odgovori su bili homogeniji prema identitetu izbjeglice nego u slučaju neeuropskih izbjeglica (vidjeti Grafikon 4).

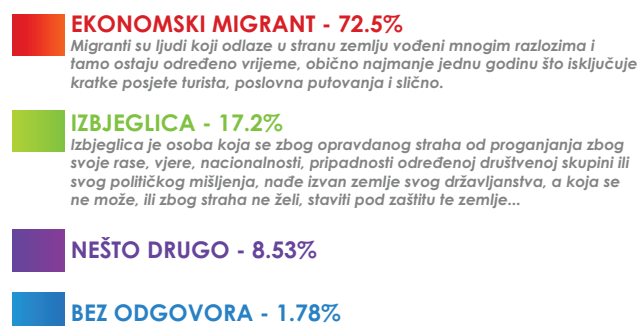
Kako identificirate osobe koje dolaze iz Ukrajine u potrazi za sigurnijim životom?

Grafikon 4: Odgovori ispitanika/ispitanica na pitanje „Kako identificirate osobe koje dolaze iz Ukrajine u potrazi za sigurnijim životom?“

Postavili smo dodatno pitanje kako ispitanici/ispitanice uopće identificiraju osobe koje napuste svoju matičnu državu jer ne mogu ostvariti minimalan životni standard za sebe i svoju obitelj. Gotovo tri četvrtine ispitanika/ispitanica u takvim situacijama identificira osobe kao ekonomske migrante, malo više od petine kao nešto drugo dok oko jedne desetine ispitanika/ispitanica identificira takve osobe kao izbjeglice (vidjeti Grafikon 5).

Ako osoba odluči napustiti svoju matičnu državu jer ne može ostvariti minimalan životni standard za sebe i svoju obitelj, kako identificirate tu osobu:

Grafikon 5: Odgovori ispitanikâ/ca na pitanje „Ako osoba odluči napustiti svoju matičnu državu jer ne može ostvariti minimalan životni standard za sebe i svoju obitelj, kako identificirate tu osobu?“

Medijski interes za temu integracije

Interes je medija i javnosti za temu integracije osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo ograničen. Vjerojatni su razlozi za ovo stanje mali broj osoba s odobrenom zaštitom koje se nalaze u Hrvatskoj, relativno nova tema u hrvatskome političkom i društvenome kontekstu, ograničena atraktivnost medijske teme koja nema senzacionalistički ton. Nadalje, radi se i o edukaciji novinara/novinarki, uređivačkim politikama, kao i financijskim ulaganjima u teme ove vrste (građenje priča i reportaža).

Iz intervjua s novinarima/novinarkama potvrđuje se opservacija kako za temu integracije još uvijek nema puno interesa u široj javnosti, ali nedvojbeno je da se taj interes postepeno razvija. Istraživanje „Medijske reprezentacije migranata i izbjeglica u hrvatskim medijima” pokazuje kako se tema migracija, a mi ovdje slobodno zaključujemo – time i integracije, češće pojavljuje u nacionalnim nego lokalnim medijima. „Najveći je broj medijskih objava o migrantima, izbjeglicama i osobama pod međunarodnom zaštitom bio prisutan u nacionalnim medijima (85 % objava), nakon čega slijede regionalni (9 %) te potom lokalni mediji (6 %)” (Popović, Kardov i Župarić-Iljić, 2022:4). Autori i autorica nadalje navode kako se o migracijama primarno izvještava „...kroz optiku sigurnosti (34 % svih medijskih članaka) i politike (30 % članaka). Potom slijede teme međunarodnih odnosa (15 %), migrantske rute (7 %) i integracije (7 %) dok teme vezane uz medije i društvene mreže, pravosuđe i humanitarne aktivnosti nemaju veću zastupljenost od 2,5 %” (ibid.).

Studija koju smo upravo citirali autora Helene Popović, Krune Kardova i Drage Župarića-Iljića rezultat je istraživanja provedenoga u okviru projekta „INCLuDE – Međuresorna suradnja u osnaživanju državljana trećih zemalja” i objavljena je 2022. godine. „...Svrha istraživanja je bila ponuditi uvide o medijskim prikazima na temelju kojih se mogu formulirati smjernice i preporuke za medijsko izvještavanje koje može doprinijeti

integraciji državljana trećih zemalja u Hrvatskoj.” (Popović, Kardov i Župarić-Iljić, 2022:2). S obzirom na temu i kvalitetu provedenoga istraživanja, uvide i preporuke navedene u predmetnoj studiji smatramo relevantnima i kompatibilnima s uvidima i preporukama koje donosi ova studija. Mediji ne prenose samo dominantna stajališta javnosti o migracijama i integraciji, već i oblikuju percepciju javnosti.

Drugim riječima, mediji imaju važnu ulogu ne samo u informiranju, već i u obrazovanju javnosti o temi integracije. Naši sugovornici/sugovornice iz medija istaknuli su kako je *...medijskim kućama skupo pratiti teme integracije, zato to ne rade. Javnost bi možda i imala interes, ali nema priča. Nadalje, pogrešno je osobe s odobrenom zaštitom prikazivati isključivo u superlativima. To se čini sponzoriranim člancima čija je namjera dobra – pokazati da ti ljudi nisu prijatna – no to dovodi do nerealnoga prikaza novih sugrađana kao superheroja, a oni su ipak samo ljudi.*

Na pitanje što bi doprinijelo povećanju interesa medija za teme integracije navode uredničku politiku i edukaciju novinara/novinarki, koja uključuje senzibilizaciju za temu integracije i pripremu za rad s ranjivim skupinama. To bi se moglo opisati kao edukacijsko-inspiracijske treninge. *Novinari bi došli, nije stvar manjak interesa, već vremena, zaključuju.*

Ključni izazovi integracije

Teško je procijeniti koliko osoba koje su dobile zaštitu u prethodnim godinama i dalje živi u Hrvatskoj u 2023. godini. Nakon isteka razdoblja tijekom kojega im država (su)financira smještaj i troškove režija, osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom trebaju samostalno pokrivati troškove života. Ovdje nastaje problem jer mnogi, bez posla ili s niskim primanjima, ne mogu osigurati potrebna sredstva i odlaze u druge europske zemlje u kojima je tržište rada razvijenije i u kojima očekuju da će lakše naći posao. U tim zemljama često imaju podršku bliskih ili poznatih ljudi koji im mogu biti od pomoći u pronalasku posla, smještaja, upisa djece u školu i slično.

Hrvatska ne može utjecati na privlačnost drugih zemalja, no može učiniti više u pogledu mogućnosti da se osobe kojima je dodijeljen status zaštite i kojima je omogućen legalan ostanak ovdje uspješnije integriraju.

Ključni izazovi uspješne integracije jesu problemi koji nisu novi. Prije svega to je učenje hrvatskoga jezika, koji je mnogima težak za savladati. S namjerom olakšanja učenja jezika bilo bi poželjno organizirati tečajeve jezika na način koji je prilagođen potrebama polaznika i organiziran u vrijeme i na lokacijama koje su njima lakše dostupne. Sustav integracije osoba s odobrenom zaštitom temelji se na poznavanju jezika kao osnove za svaki daljnji korak njihova uključanja u društvo. Stoga nije moguće dovoljno naglasiti kolika je važnost i potreba za organiziranjem tečajeva i, ako je potrebno, produžene podrške učenju jezika.

Bez znanja jezika teško se uklopiti u tržište rada ili obrazovni sustav, osim za neka rijetka zanimanja. Većina osoba ne dobije propisanih 280 sati učenja hrvatskoga jezika. Ili nema organiziranih tečajeva, ili se tečaj održava u vrijeme ili na lokacijama koje osobama nisu lako dostupne, ili tečajevi uključuju sudionike različite razine znanja jezika, što ne može osigurati potrebnu kvalitetu učenja jezika svim polaznicima tečaja. Dakle, potreban je veći broj sati, metodološki i individualno prilagođen osobama te dostupan u vrijeme i na lokacijama koje tim osobama odgovaraju.

Drugi izazov u segmentu integracije je pristup tržištu rada koje je povezano, kako je već rečeno, sa znanjem hrvatskoga jezika, koji je uglavnom i dalje preduvjet za rad u Hrvatskoj. Priznavanje kvalifikacija, nastavak školovanja, usavršavanje, prekvalifikacije načini su kojima se osobama može olakšati pristup tržištu rada. No i ovdje postoje izazovi, ali se situacija postepeno poboljšava.

Istraživanje je utvrdilo kako postoji određeni napredak u dinamici zapošljavanja osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom temeljem više angažiranosti institucija u npr. priznavanju kvalifikacija ili angažmanu privatnih poslodavaca koji potiču zapošljavanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom kao npr. robna kuća Ikea. No i ovdje je potreban dodatni angažman javne uprave, lokalne samouprave, poslodavaca, civilnoga društva i, naravno, samih osoba. Postoje upute o postupanju u predmetima potvrđivanja kvalifikacija za zanimanja koja su u Republici Hrvatskoj prepoznata pri čemu priznavanje inozemnih kvalifikacija za neka zanimanja poput onih iz područja medicine mogu značajno potrajati zbog prijevoda obimne dokumentacije i činjenice da se postupak provodi u različitim institucijama. Također, na primjer, ostvarivanje uvjeta za pokretanje obrta frizera može potrajati godinama zbog neujednačenosti preduvjeta za obavljanje ovoga posla u Hrvatskoj i zemlji podrijetla osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom.

- Ako osoba ne može ili ne želi raditi posao za koji se ranije školovala, nužno je prekvalifikacije učiniti lako dostupnima njihovom stalnom i besplatnom ponudom. To treba promatrati i kroz prizmu mogućega

doprinosa ovakvoga pristupa zadovoljavanju potreba hrvatskoga tržišta za određenom radnom snagom. Iz iskustva projekta „Novi susjedi” pokazuje se kako potreba za tečajevima prekvalifikacije raste. Ona je refleksija spremnosti osoba da se prilagode novim životnim okolnostima, prije svega potrebama na tržištu rada Hrvatske.

- Poželjno je osigurati učinkovitu suradnju poslodavaca, državne uprave i lokalne samouprave u popunjavanju slobodnih radnih mjesta, mjesta za stručna usavršavanja, vježbenička mjesta, treninge raznih vrsta.
- Poželjno je pružiti pomoć u pisanju životopisa i aktivnome traženju posla. Te zadatke obavljaju neke nevladine udruge te se i ovdje uočava kako je civilni sektor nezaobilazan dio procesa integracije.

Socijalni kapital važno je obilježje propulzivnih, naprednih zajednica. Socijalni kapital koji uživaju građani/građanke koji su rođeni i odrasli u svojim zajednicama služi im kao oslonac tijekom života. Neki pojedinci imaju ga više, neki manje, ali osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom koje tek postaju novi članovi zajednice sigurno ga posjeduju puno manje nego većina, osobito u društvima koja još uvijek njeguju neformalne veze kao način dobivanja informacija, preporuka ili ulaza na tržište rada. Osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom taj kapital nemaju i time su dodatno u neravnopravnome položaju spram ostalih na tržištu.

Što se tiče obrazovanja, pristup osnovnoškolskomu obrazovanju ne pokazuje neke ozbiljnije probleme, ali oni nastaju kako se osobe nastoje uključiti u više razine obrazovanja. Netko komu je hrvatski strani jezik i tko nije prošao niže stupnjeve obrazovanja u Hrvatskoj, a često nosi i teret traume proživljenih iskustava, treba podrška za uključenje u obrazovni sustav. Za sada je sve uglavnom prepušteno izdržljivosti, motivaciji i volji pojedinca. Zakon ih ne diskriminira niti ih favorizira, ali u praksi nailaze na niz prepreka i gotovo im je pri svakom koraku potrebna pomoć. Teško se upisuju na studentske programe jer ih sustav upisnih kvota ne priznaje kao osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom, nego kao strance, što znači da moraju u punome iznosu platiti školarinu, financijska sredstva koja najčešće nemaju. Stoga moraju pojedinačno apelirati na fakultetske službe i državna tijela da im se prizna pravo upisa na željeni studij bez plaćanja školarine i ostvarenje prava na studentski dom i prehranu. Takav individualni pristup traženja zakonski zajamčenoga prava na obrazovanje i ostalih studentskih prava vrlo je stresan za studente/studentice, a nerijetko su u poziciji dugoga čekanja odgovora državne administracije (Kelava, 2021). Potrebno je nalaziti rješenja stipendijama, kvotama pri upisima, osnivanjem resursnih centara u kojima studenti/studentice s odobrenom međunarodnom zaštitom mogu dobiti sve prijeko potrebne informacije.

U području zdravstva najbolje se odražava koliko su posrednici poput CKD-a i ostalih nevladinih organizacija važni osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom u pristupu zdravstvenoj skrbi. U administrativno zamršenome sustavu zdravstvenoga osiguranja, osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom posebno su definirane u sustavu zdravstvenoga osiguranja, odnosno u CEZIH-u (Centralni zdravstveni informacijski sustav Republike Hrvatske). Administrativno i medicinsko osoblje često ne posjeduje dovoljno informacija o pravima osoba te nemaju upute o unosu podataka u CEZIH. Podrška koju udruge pružaju osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom u pristupu zdravstvenoj skrbi iznimno je važna (Gregurović & Klempić Bogadi, 2022: 18). Bez odgovarajućega informiranja djelatnika/djelatnica o postupanju u slučajevima pružanja zdravstvenih usluga osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom situacije nailaženja na prepreke u korištenju zajamčenih prava bit će konstanta i trajno će trebati pomoć udruga. Edukacija javnih službenika/službenica koja je rađena kao dio projekta „Novi susjedi” pokazala se dobrom praksom koju treba nastaviti i u budućnosti.

Smještaj osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom, nakon ranijih problema, sada ne pokazuje probleme u sustavu. Smještaj je uglavnom potpuno besplatan, što uključuje stan i plaćene sve režije osim interneta. CKD je posredovao između osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom i Središnjega državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje / Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine te organizirao preseljenje iz prihvatilišta do stambenih jedinica koje su osobe dobile na korištenje. Uloga CKD-a u približavanju i pripremanju osoba na preseljenje na lokacije izvan Zagreba bila je iznimno važna za ublažavanje negativnoga stava prema takvom rješenju nadležnoga područnog ureda Hrvatskoga zavoda za socijalni rad. Pravo na (su)financirani smještaj bilježilo bi izvrsnije rezultate u doprinosu uspješnijoj integraciji kada bi sva druga prava garantirana Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti započela s realizacijom odmah po odobravanju statusa međunarodne zaštite, odnosno kada bi osobe uspješno koristile sva svoja prava u ranoj fazi integracije.

CKD je pomagao i pri pronalasku novih stanova u koje su se iz smještaja osiguranih posredstvom države preseljavale osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom nakon isteka razdoblja od (uglavnom) dvije godine. Među korisnicima/korisnicama projekta bila je i jedna obitelj koja je nastavila boraviti u dodijeljenom smještaju

i nakon isteka roka od dvije godine od datuma odobravanja međunarodne zaštite.

Ova studija osobito ističe izazov u provedbi prava na spajanje obitelji. Uslijed izostanka jasnoga protokola i neustaljene procedure ovo se pravo realizira *ad hoc* i ovisi od suradljivosti i upućenosti nadležnih institucija te kompetenciji nevladine udruge koja asistira osobi pri integraciji. Također, realizacija ovoga prava iziskuje i značajne financijske izdatke koji često nisu dostižni osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom jer oni, uglavnom, obavljaju najniže plaćene poslove u Hrvatskoj. Zbog kompleksnosti procedure osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom teško se samostalno snalazi u postupcima koji se znaju razlikovati od slučaja do slučaja (COMP4SEE, 2023:1). U tome smislu podrška udrugama ostvarenju ovih prava vjerojatno će biti potrebna i u budućnosti.

Psihosocijalna podrška također je važan segment procesa integracije. Osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom imaju pristup zdravstvenom sustavu, a njihovo dobro psihofizičko zdravlje olakšava integraciju. Nije moguće bez ambicije ulaziti u kompleksnost ove teme, važno je naglasiti teret često traumatičnoga iskustva koje osobe koje traže međunarodnu zaštitu nose. Neophodno bi bilo osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom odmah na početku informirati gdje i kako mogu dobiti ovaj vid zdravstvene pomoći. Psihosocijalna podrška tijekom tranzicije u novi život važna je i najzdravijim osobama u jačanju njihova samopouzdanja, otpornosti i optimizma, a nužna je kod osoba koje su proživjele traumatična iskustva. Dostupnost psihološke podrške u okviru primarne zdravstvene zaštite nedostatna je za primjereno tretiranje ovoga problema karakterističnoga za osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom.

Naposljetku, potrebno je istaknuti kako intervjuirani korisnici/korisnice projekta nisu spominjali diskriminaciju koju su eventualno doživjeli. Uglavnom su opisivali ljubazne susjede, požrtvovne liječnike i osoblje u medicinskim ustanovama, ohrabrujuće nastavnike/nastavnice u školama. Isticali su ljepotu Hrvatske i

pozitivne aspekte života u njoj, ali i da je administracija neefikasna.

Od 152 korisnika i korisnica projekta „Novi susjedi” na kraju njegove provedbe u Hrvatskoj je živjelo njih 108, dok je 44 u međuvremenu napustilo Hrvatsku. Osobe i obitelji koje su otišle iz Hrvatske kao razlog odlaska navode bolje financijske prilike u drugim zemljama Europske unije.

Preporuke za unapređenje javnih politika i praksi

Evaluacijom projekta „Novi susjedi”, u sklopu čega je provedeno i *online* anketno ispitivanje te su provedeni intervjui s korisnicima/korisnicama projekta „Novi susjedi” i dionicima procesa integracije, stečeni su uvidi o tome kako društvo percipira osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom i kako osobe s odobrenom zaštitom i ostali dionici doživljavaju proces integracije u hrvatsko društvo. Na temelju tih informacija i spoznaja, oblikovane su sljedeće preporuke:

- **Vlada treba javnom raspravom predložiti i donijeti nacionalnu strategiju integracije osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom.** Osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom najbolje znaju što im je potrebno i gdje sustav ne funkcionira optimalno, stoga je preporuka uključiti osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom ili njihove predstavnike u izradu strategije integracije.
- **Uvesti organiziran i redovit tečaj hrvatskoga jezika za osobe kojima je odobrena međunarodna zaštita.** Tečaj hrvatskoga jezika preduvjet je za integraciju i potrebno je organizirati ga u što ranijoj fazi procesa integracije (prema iskustvima dionikâ preporučljivo je da tečaj bude organiziran dok je osoba u statusu tražitelja međunarodne zaštite) i precizno ga strukturirati tako da se zna tko provodi tečaj (Ministarstvo obrazovanja, jezična učilišta, nevladine udruge ili netko drugi), gdje se provodi tečaj (u čijim prostorima, u kojem gradu), kada se provodi tečaj (koliko puta godišnje) i za koje se grupe provodi tečaj (koje razine znanja jezika). Tečaj hrvatskoga jezika treba biti omogućen i pristupačan u blizini prebivališta osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom.
- **Učiniti prava i obveze tražitelja međunarodne zaštite i osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom transparentnima i dostupnima osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom** na njihovom materinskom jeziku uživo i *online* putem.
- **Nastaviti provoditi edukacije o pravima i obvezama osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom među državnim i javnim službenicima koji izravno sudjeluju u procesu integracije.** Bez dovoljno informiranih i educiranih državnih i javnih službenika/službenica svaka integracijska politika otežana je dodatnim administrativnim preprekama.

- **Unaprijediti načine provjere stručnih kvalifikacija koje osoba s odobrenom zaštitom posjeduje te omogućiti fleksibilniji pristup u ovjeravanju dokaza kvalifikacija.** Potvrda kvalifikacija nužan je korak za pristup tržištu rada i time za cjelovitiju integraciju u hrvatsko društvo. Poželjno je uključenje poslovne zajednice u proces provjere stručnosti i priznanja kvalifikacija
- **Porezno poticati poslodavce na zapošljavanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom.**
- **Zaposliti više službenika/službenica na lokalnoj razini koji će biti podrška osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom.** S novim organizacijsko-kadrovskim rješenjima olakšat će se integracija osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom na lokalnoj razini.
- **Povećati materijalna i socijalna prava osobama s odobrenom zaštitom.** Dodatna financijska ulaganja u sustav integracije nužna su kako bi se uspješnost integracije povećala. Procjena o visini ulaganja ovisi o mogućnostima, ali i stupnju važnosti koji vlada pridaje pitanju integracije.
- **Nastaviti senzibilizirati širu javnost o pravima i položaju osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom javnim i medijskim kampanjama. Također, na radionicama educirati novinare/novinarke o temi integracije.**

Izvori

Ajduković, D., Čorkalo Biruški, D., Gregurović, M., Matić Bojić, J. i Župarić-Iljić, D. (2019) „Izazovi integracije izbjeglica u hrvatsko društvo: stavovi građana i pripremljenost lokalnih zajednica”. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

COMP4SEE (2023) „Preporuke za unapređenje nacionalnog sustava spajanja obitelji”. Projekt *Komplementarni putovi za pristup međunarodnoj zaštiti u jugoistočnoj Europi*; <https://www.hpc.hr/wp-content/uploads/2023/07/Preporuke-nacionalni-sustav-spajanja-obitelji.pdf>

Deković, L. (2020). „Istraživanje stavova opće populacije prema migrantima”, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet; <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:379282>

European Migration Network (2020) „Godišnje izvješće o migracijama i azilu za 2019. za Hrvatsku”; [Godišnje izvješće o migracijama i azilu za Republiku Hrvatsku za 2019. godinu.pdf \(gov.hr\)](https://emn.gov.hr/UserDocImages/ARM%202019/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20migracijama%20i%20azilu%20za%20Republiku%20Hrvatsku%20za%202019.%20godinu.pdf) Online: <https://emn.gov.hr/UserDocImages/ARM%202019/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20migracijama%20i%20azilu%20za%20Republiku%20Hrvatsku%20za%202019.%20godinu.pdf>

European Migration Network (2021) „Godišnje izvješće o migracijama i azilu za 2020. za Hrvatsku”; [Godišnje izvješće o migracijama i azilu za RH za 2020. godinu.pdf \(gov.hr\)](https://emn.gov.hr/UserDocImages/ARM%202020/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20migracijama%20i%20azilu%20za%20RH%20za%202020.%20godinu.pdf) Online: <https://emn.gov.hr/UserDocImages/ARM%202020/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20migracijama%20i%20azilu%20za%20RH%20za%202020.%20godinu.pdf>

Gregurović, M. i Mrakovčić, M. (2022) „Law Students and Social Distance towards Migrants and Some Other Relevant Groups in Croatia2. *Razprave in gradivo - Inštitut za narodnostna vprašanja*, 89, 49-72

Gregurović, S. i Klempić Bogadi, S. (2022) „Uspostava sustava prikupljanja podataka o društvenoj uključenosti osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj”. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske; [INCLuDE Društvena uključenost osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj.pdf \(gov.hr\)](https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/INCLuDE_Dru%C5%A1tvena%20uklju%C4%8Denost%20osoba%20kojima%20je%20odobrena%20me%C4%91unarodna%20za%C5%A1tita%20u%20Republici%20Hrvatskoj.pdf) Online: https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/INCLuDE_Dru%C5%A1tvena%20uklju%C4%8Denost%20osoba%20kojima%20je%20odobrena%20me%C4%91unarodna%20za%C5%A1tita%20u%20Republici%20Hrvatskoj.pdf

Gov.hr (2022) „Tražitelji međunarodne zaštite”; <https://gov.hr/hr/trazitelji-medjunarodne-zastite/1202>

Kelava, Mirjana (2021) „Fakulteti teško dostupni azilantima”. 23. lipnja. *H-alter-org*; [Fakulteti teško dostupni azilantima - H-Alter Online: https://h-alter.org/ljudska-prava/fakulteti-tesko-dostupni-azilantima/](https://h-alter.org/ljudska-prava/fakulteti-tesko-dostupni-azilantima/)

Medlobi, M. i Čepo, D. (2018) „Stavovi korisnika društvenih mreža o izbjeglicama i tražiteljima azila: post festum tzv. izbjegličke krize”. *Političke perspektive*, 8 (1-2), 41-69

Ministarstvo unutarnjih poslova (2023) „Migracijska politika Republike Hrvatske za razdoblje 2013-2015”; [MIGRACIJSKA POLITIKA 2013-2015.pdf \(gov.hr\) Online: https://mup.gov.hr/UserDocsImages/ministarstvo/2013/MIGRACIJSKA%20POLITIKA%202013-2015.pdf](https://mup.gov.hr/UserDocsImages/ministarstvo/2013/MIGRACIJSKA%20POLITIKA%202013-2015.pdf)

Ministarstvo unutarnjih poslova (2021) „Statistički pokazatelji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj zaključno do 30. 6. 2021.”; [https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2021/Medjunarodna_zastita/Statisticki-pokazatelji-osoba-kojima-je-odobrena-medjunarodna-zastita-2Q-2021.pdf,](https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2021/Medjunarodna_zastita/Statisticki-pokazatelji-osoba-kojima-je-odobrena-medjunarodna-zastita-2Q-2021.pdf)

Narodne novine (2015) „Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti”. *Narodne novine* 70; https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_06_70_1328.html

Popović, H., Kardov, K. i Župarić-Iljić, D. (2022) „Medijske reprezentacije migracija: Diskurzivne konstrukcije migranata, izbjeglica i tražitelja azila u hrvatskim medijima”. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

UNHCR i IOM (2018) „Izvješćavanje o migracijama i izbjeglicama: preporuke za novinare”; [Online: https://bosniaherzegovina.un.org/sites/default/files/2019-10/Reporting%20on%20Migration%20and%20Refugees_BHS.pdf](https://bosniaherzegovina.un.org/sites/default/files/2019-10/Reporting%20on%20Migration%20and%20Refugees_BHS.pdf)

Vlada Republike Hrvatske (2017) „Akcijski plan za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2017. do 2019. godine”. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske; <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/AKCIJSKI%20PLAN%20ZA%20INTEGRACIJU%202017-2019.pdf>

Vlada Republike Hrvatske (2023) „Integracija osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u hrvatsko

društvo". Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske; <https://ljudskaprava.gov.hr/integracija-stranaca-u-hrvatsko-drustvo/643>

Vlada Republike Hrvatske (2018) „Okvir za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita na lokalnoj razini“. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske; <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Okvir%20za%20integraciju%20osoba%20kojima%20je%20odobrena%20me%C4%91unarodna%20za%C5%A1tita%20na%20lokalnoj%20razini.pdf>.

Žapčić, A. (2022) „Prije 16 godina u Hrvatskoj je prvi put priznato pravo na azil: Gdje smo danas u „tvrđavi Europi“ i jesmo li zaboravili ljudima biti ljudi?“ *Dnevnik.hr*; <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prije-16-godina-u-hrvatskoj-je-prvi-put-priznato-pravo-na-azil-gdje-smo-danas-u-tvrđavi-europi-i-jesmo-li-zaboravili-ljudima-biti-ljudi---751482.html>

Prilog I / POJMOVNIK

AZIL – status koji se priznaje na temelju odluke nadležnoga tijela tražitelju koji se nalazi izvan zemlje svojega državljanstva ili uobičajenoga boravišta, a osnovano strahuje od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkoga mišljenja zbog čega ne može ili ne želi prihvatiti zaštitu te zemlje.

Izvor: Narodne novine (2015) *Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti*. Zagreb: Narodne novine d.d., 70.
Online: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_06_70_1328.html (pristupljeno 26. 1. 2023.)

AZILANT – izbjeglica u smislu Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951. godine kojoj je priznat azil

Izvor: Narodne novine (2015) *Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti*. Zagreb: Narodne novine d.d., 70.
Online: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_06_70_1328.html (pristupljeno 26. 1. 2023.)

IZBJEGLICA – osoba koja se ne nalazi u zemlji svojega podrijetla te se zbog osnovanoga straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkoga mišljenja, ne može ili se zbog toga straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje, kao i osoba bez državljanstva koja se nalazi izvan zemlje prethodnoga boravišta, a koja se ne može ili se zbog straha ne želi vratiti u tu zemlju (u skladu s definicijom iz Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951.)

Izvor: Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (2023) *Integracija osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u hrvatsko društvo*. Online: <https://ljudskaprava.gov.hr/integracija-stranaca-u-hrvatsko-drustvo/643>(pristupljeno 26. 1. 2023.)

MEĐUNARODNA ZAŠTITA – obuhvaća azil i supsidijarnu zaštitu prema Zakonu o međunarodnoj i privremenoj zaštiti

Izvor: Narodne novine (2015) *Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti*. Zagreb: Narodne novine d.d., 70.
Online: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_06_70_1328.html (pristupljeno 26. 1. 2023.)

MIGRANT – svaka osoba koja se kreće, ili je prešla međunarodnu granicu, ili napušta svoje uobičajeno mjesto stanovanja unutar svoje države, bez obzira na (1) pravni status osobe, (2) je li kretanje dobrovoljno ili prisilno, (3) uzroke pokreta ili (4) duljinu boravka (definicija prema IOM-u)

Izvor: [UNHCR i IOM \(2018\) Izveštavanje o migracijama i izbjeglicama: preporuke za novinare](https://bosniaherzegovina.un.org/sites/default/files/2019-10/Reporting%20on%20Migration%20and%20Refugees_BHS.pdf). Online: https://bosniaherzegovina.un.org/sites/default/files/2019-10/Reporting%20on%20Migration%20and%20Refugees_BHS.pdf (pristupljeno 26. 1. 2023.)

SUPSIDIJARNA ZAŠTITA – priznaje se tražitelju koji ne ispunjava uvjete za priznavanje azila ako postoje

opravdani razlozi koji ukazuju da će se povratkom u zemlju podrijetla suočiti sa stvarnim rizikom trpljenja ozbiljne nepravde i koji nije u mogućnosti ili zbog takvog rizika ne želi prihvatiti zaštitu te zemlje

Izvor: Narodne novine (2015) *Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti*. Zagreb: Narodne novine d.d., 70.
Online: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_06_70_1328.html (pristupljeno 26. 1. 2023.)

TRAŽITELJ MEĐUNARODNE ZAŠTITE – državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja izrazi namjeru za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu do izvršnosti odluke o zahtjevu. Iznimno, tražitelj može biti i državljanin države članice Europske unije kada je to propisano odredbama Protokola 24. Ugovora iz Lisabona.

Izvor: Narodne novine (2015) *Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti*. Zagreb: Narodne novine d.d., 70.
Online: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_06_70_1328.html (pristupljeno 26. 1. 2023.)

Preseljenje i premještaj izbjeglica u RH

PRESELJENJE (engl. *resettlement*) je instrument međunarodne zaštite kojim se omogućava odabir i transfer određenoga broja osoba pod međunarodnom zaštitom iz zemlje u kojoj su inicijalno zatražili međunarodnu zaštitu u neku treću zemlju, koja će ih u istome statusu primiti te im u skladu s time odobriti boravak. To znači preseljenje osoba pod međunarodnom zaštitom iz države koja nije država članica u neku od država članica.

PREMJEŠTANJE (eng. *relocation*) je preuzimanje tražitelja međunarodne zaštite s teritorija države članice EU-a koja se, na osnovi Poglavlja III. Uredbe (EU) br. 604/2013, smatra državom odgovornom za postupak razmatranja zahtjeva za odobrenje međunarodne zaštite od strane države u kojoj će ovaj postupak biti proveden, u skladu s Odlukom Vijeća o uvođenju privremenih mjera u području međunarodne zaštite u korist Italije i Grčke iz rujna 2015. godine.

Prilog II

STATISTIKA – ODOBRENE MEĐUNARODNE ZAŠTITE U RH

Statistički pokazatelji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj do 31.12.2022.

Godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Broj tražitelja međunarodne zaštite</i>	1.089	453	152	2.234	1.887	1.068	1.986	1.932	3.039	12.872
<i>Broj odobrenih azila</i>	7	15	35	83	184	244	158	36	68	21
<i>Broj odobrenih supsidijarnih zaštita</i>	18	9	7	17	27	21	1	6	0	0
Ukupan broj odobrenih međunarodnih zaštita u RH	25	24	42	100	211	265	159	42	68	21

Izvor:

Ministarstvo unutarnjih poslova (2023) *Statistika: Tražitelji međunarodne zaštite*. Online: <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-trazitelji-medjunarodne-zastite/283234>, (pristupljeno 27. 1. 2023.)

Ministarstvo unutarnjih poslova (2023) *Statistički pokazatelji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj zaključno do 31. 12. 2022*. Online: [web statistike 2022 Q4 TMZ.pdf \(gov.hr\)](#), (pristupljeno 5. 3. 2023.)

Projekt: Novi susjedi - uključivanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo

This project is co-funded by
the European Union

Projekt sufinancira Europska Unija iz Fonda za azil, migracije i integraciju (AMIF) i Vlada Republike Hrvatske